

Esimene esimene september

Esimene koolipäev on iga lapse jaoks eriline, ja see tunne jääb kõigile eredalt meelde. Ilo kirjastusel on väikestele kooliminejatele valminud raamat „Esimene esimene september”, kuhu on valitud Eesti autorite toredaid jutte ja luuletusi kooliminekest, 1. septembrist ja koolielust. Raamatust leiab nii trüki- kui ka kirjatähtedega jutte ja luuletusi. Vt lk 7.

RAAMAT

EESTI KIRJASTUSTE LIIDU AJALEHT

Nr 8 (31)

28. august 2008

kommentaar

Raamat ei ole luksuskaup

Eesti Kirjastuste Liit esitas 21. juulil avaliku teabe nõude rahandusministeeriumile ja kultuuriministeeriumile meedias kajastust leidnud informatsiooni kohta, mille kohaselt on kavas tõsta kõigi soodustatud käibemaksumääraga (5%) toodete (sh raamatud ja õppevahendina kasutatavad töövihid) käibemaksumäär.

Kõik Eesti Kirjastuste Liidu liikmed on raamatute ja õppevahendina kasutatavate töövihekute käibemaksumäärast tõstmise vastu. Ühtlasi avaldavad nad planeeritavate muudatuste suhtes muret, sest käibemaksumäärast tõstmine toob kaasa raamatute hüpeline hinnatõusu ning kirjavara kättesaadavuse olulise vähenemise. See omakorda viib lugemuse ja harituse vähenemisele terves ühiskonnas, mida ei saa lubada ka majanduslanguse ajal. Praegune viieprotsendiline käibemaksumäär on ainus võimalus hoida raamatu hinda ostjale sobival tasemel.

23. juulil sai EKL vastuse kultuuriminister Laine Jäneselt, milles ta kinnitas: „Otsust maksumäärade muutmise kohta ei ole tehtud ning tegemist on vaid ühe ettepanekuga, mis valitsuskabinetis arutusel on olnud ning seega ei saa antud küsimust käsitleda ka järgmise aasta eelarve kontekstis.”

11. augustil sai EKL vastuse rahandusminister Ivari Padarilt, milles ta märgib: „Lisaks kulude kokkuhoiule võib avalike teenuste rahastamiseks osutada vajalikuks üle vaadata ka riigieelarve tulude koosseis, eelkõige soodustuste näol saamata jääva tulu osas. Vähendatud käibemaksumäär 5% näol on tegemist standardmääraga (18%) võrreldes üle 72% soodsama maksumääraga – see on olnud mõnele majandussektorile oluliseks eeliseks muude sektorite ees. Selline erisus vajab ka erandlikku põhjendust. Avalikest huvidest lähtudes tuleb Vabariigi Valitsusel praegu selliste soodustuste vajalikkust ratsionaalselt kaaluda, kuid lõplike otsuste tegemisel arvestatakse kindlasti ka EKLi poolt tõstatatud argumentidega.”

MTÜ Eesti Kirjastuste Liitu kuulub 36 Eesti suurimat kirjastust, ühtlasi liitusid sama seisukohaga liitu mittekuluvad kirjastused Sinisukk ja Tammerraamat.

Näitusel „Raamat Eesti Vabariigile” eksponeeritakse üle 600 Eesti riiki, ajalugu, kultuuri, loodust ja sporti käsitleva raamatu, mis Eesti kirjastused meie taasiseseisvumise aastate jooksul välja on andnud.

Pildil valib rahvusraamatukogu näituste osakonnas töötav Külli Ummer välja eksponeeritavaid raamatuid.

Uue Eesti Vabariigi väarikad teosed

Tiina Tammer kirjastus Tänapäev

Rahvusraamatukogus 1.–13. septembrini avatud näituse „Raamat Eesti Vabariigile” juhatab ajaloolane ja kirjastaja Marek Tamm sisse järgmiste mõtetega:

„Rahvas algab raamatust, on luuletanud Hando Runnel. Riik algab rahvast, võiks loogiliselt lisada. Seega, kui tähistame Eesti Vabariigi 90. sünnipäeva, siis tuleb mees pidada, et riigini me oleme jõudnud ja riigina suutnud püsida raamatute toel.

Ühe riigi vaimset elujõudu on võimalik välja arvutada ilmuvate raamatute põhjal. See näitaja on viimasel iseseisvusajal olnud kõrge: iial varem pole eesti lugeja päralt olnud selline kogus emakeelset kirjasaona.

Näitus pakub ühe võimaliku läbilõike Eesti taasiseseisvusperioodil ülli-

tatud omakultuuri kajastavatest raamatutest. Selles pikast ja ilusast raamatuvõrdmoodustub ideeline telg, mis hoiab meie rahvast koos ja annab riigile mõtte.”

Näituse korraldamise idee sündis kirjastajatel Eesti Vabariigi 90. juubeliaasta kava lugedes. Selles leidis hulgaliselt kontserte, ajaloonäitusi, etendusi, ka filme. Kavas ei olnud ühtegi juubeliraamatut ega raamatunäitust. Kuidagi kurb hakkas. Eriti teades, kui palju väärt teoseid on näiteks uue Eesti Vabariigi 17 aasta jooksul välja antud. Otsustasime oma tehtud tööd ka üldisusega jagada.

Kuhugi tuli tõmmata mahupiir, nii jagasime raamatud valdkondadesse „Riik ja rahvas”, „Kultuur” ja „Loodus”, mis omakorda alateemadeks jaotuvad. Välja jätsime eesti ilu ja välismaa tõlkekirjanduse ning lasteraamatud, millest kõigist saab järgmisi näitusi korraldada.

Meie tahtsime juubeliaastal olla pisut pidulikumad ning eksponeerida olulisi ja meelde jäävaid ajalooramatuid, albumeid, rahvakunsteid, filosoofilisi käsitlusi jne, mida kõiki ühendaks mõtteliselt sõna „Eesti”.

Valik oli suur, näitusekomisjon koosseisus Mall Jõgi (Keelja Kirjandus), Sirje-Mai Pihlak (kirjastus Ilo), Helle Rimmelt (Rahvusraamatukogu), Kadri Haljamaa (kirjastus Koolibri), Marek Tamm (kirjastus Varrak) valis välja umbes 600 teost.

Näituse kujundas Lennart Mänd ning õige pea saate seda Rahvusraamatukogus vaadata. Pärast 13. septembrit läheb näitus mööda Eesti raamatukogusid rändama.

uudis

Ilus kingitus 1. klassi lastele

1. septembril saavad kõik 1. klassi astujad, kokku veidi üle 13 000 õpilase nii eesti kui ka vene koolides, kingiks „Eesti lipu värviraamatu”. Raamat on välja antud Eesti lipu 125. sünnipäeva tähistamiseks ning sisaldab 14 lugu ehk jutukest ja pilti iga lipupäeva kohta. Lood on kirjutanud Jaanus Vaiksoo, pildid joonistas Raivo Tihanov.

„Eesti lipu värviraamat” valmis Riigikantselei ja kirjastuse Koolibri koostöös.

TEA õpikud olümpiapealinnas

Pekingi suurima raamatukaupluse riiuleilt leiab täna 12 nimetust TEA keeleõpikuid. TEA Kirjastuse müügiesindaja Hiinas Pei Hua Gong rõõmustab, et kaheksa aastat tagasi edukalt alanud eksport kasvab. Hiina suurima sõnaraamatute ja õpikute kirjastaja Foreign Language Teaching and Research Press kaudu jõuavad hiinakeelsele õpikurule peagi ka TEA Kirjastuse uue põlvkonna inglise ärikeele õppekomplektid „Business Leader”, „H&T for Business People” ja „Basic English”.

Uus raamatupood Tartus

28. augustil avab Rahva Raamat Tartus TASKU moe- ja vabaajakeskuses siserõduga kahel tasandil asuva 600 m² suuruse müügipinnaga ülikoolilinna ning Lõuna-Eesti suurima raamatukaupluse.

Eestikeelse kirjanduse kõrval pakutakse laia valikut inglise- ja venekeelset kirjandust, lisaks suurt valikut väärtfilme, CD- ja vinüülplaate ning kontoritööriistu. Raamatukaupluses on kavas hakata korraldama raamatuesitlusi ning kultuuriüritusi. Hubase ostukeskkonna osa on ka kaupluses asuv kohvik „Cookbook”.

RAAMAT

Väljaandja Eesti Kirjastuste Liit © EKL 2008

Vaatamist väärt

Toreda üllatuse valmistasid TEA entsüklopeedia tegijatele fotograafid, harastuspiltnikud ja mitmed kodukandi elu edendajad, kes annetasid oma erakogudest ja pildipankadest vahvaid fotosid looduskaunist paigust ning värvikast valla- ja külaelust. Nüüdsama valmiva teose esimeses köites ja e-Entsüklopeedias ongi kõik Abja, Ahja, Alajõe, Aegviidu, Alatskivi ja Albu valla vaated omakandi inimeste heakskiidul valitud ning ülestähendustega varustatud. See teeb uue entsüklopeedia kindlasti palju ehedamaks.

Suur tänu kõikidele abistajatele!

Laadapäev Abjas. Foto Emilie Viidiku erakogust. TEA tänab Lisbet Saksniitu, Sirje Risti ja Abja valla muuseumi.

Sõnaraamatu-uurijate ja kirjastajate suvine kokkutulek

15.-19. juulil toimus Barcelonas EURALEX-i (*European Association for Lexicography*) 13. kongress, kus osales ka TEA Kirjastuse sõnaraamatute osakonna juhataja Ruth Mägi.

Kongressi päevad olid tihedad ja teemad huvitavad. Põnevad olid ettekanded ajaloolisest leksikograafiast, arvutileksikograafiast, sõnaraamatute kasutamise uuringutest, terminoloogias, fraseoloogias jm. Hariv oli teada saada, kuhu leksikograafia on arenemas ning vahetada kogemusi teiste kirjastajate ja teadlastega.

EURALEX-i kongress toob kokku leksikograafid, kirjastajad, teadlased ja tarkvaraarendajad üle Euroopa ning ka mujalt maailmast. Sel aastal möödus 25 aastat EURALEX-i asutamisest, mistõttu sellesuvinen kongress oli mõnevõrra eriline ja tagasivaatav.

Kas TEAte?

Äsja ilmus TEA eesti keele koolisõnastik koos CD-ROMiga. Samas sarjas on ilmunud koolisõnaraamatuid ka vene, saksa, prantsuse jm keeltes. Mitu sõnaraamatut on TEA koolisõnastike sarjas kokku ilmunud?

- 6
- 8
- 10

Vastused saatke TEA Kirjastusse meili teel info@tea.ee või postiaadressil Liivalaia 28, Tallinn 10118. Õigesti vastanute vahel loositakse välja viis koolisõnastikku omal valikul. Võitjate nimed avaldatakse TEA koduleheküljel www.tea.ee.

Õige vastus juunikuu küsimusele: „TEA entsüklopeedia“ tellijate vahel välja loositava ümbermaailmareisi ajal võib uut aastat vastu võtta kaks korda.

Uus eesti keele sõnastik

Urve Pirso
sõnaraamatu toimetaja

Valmis on saanud suur töö: ilmunud on TEA rahvasõnaraamatute sarja uus teos „Eesti keele rahvasõnaraamat koos õigekirjareeglitega“. Eesti keele sõnaraamatuid ei ilmu just üleüldiselt tihti, seepärast on tegu olulise sündmusega, mis väärrib äramärkimist.

Nagu teose pealkiri ütleb, on sõnaraamat mõeldud väga laiale kasutajakonnale: nii noortele kui ka vanadele, nii neile, kes alles omandavad keeleoskust, kui ka neile, kes tarvitavad sõnastikku millegi meeldetuletamiseks ja enesetäiendamiseks. Sõnastik sisaldab eesti kirjakeele omasõnavara, raamatut on ligikaudu 15 000 mahukat sõnartiklit. Seega on raamat igapäevaste praktiliste keeleprobleemide korral kõigiti sobiv abiallikas.

Lihtne kasutada ja lisainfot leida

Sõnaraamatut on väga lihtne kasutada, sest oluline info on leitav otse sõnartiklist. Iga märksõna juures on kirjas selle peamised muutevormid, sõna tähendus on avatud sünonüümide ja väga asjakohaste, mõiste sisu hästi avavate näitelause kaudu. Mõnikord on sõna seletamiseks lisatud ka märksõna vastandsõna(d). Samuti on esitatud tuntumaid rahvapäraseid väljendeid ja viidatud kõnekeelsusele. Väljendite tähendustki on selgitatud näitelause ja sünonüümide abil, näiteks selgub sõnartiklist *juhe jookseb kokku* tähendab *mõistus saab otsa*. Rohked (rist)viited toovad esile sõnade tähendus- ja vormiseoseid, et lugeja teaks, kust infot juurde otsida.

Sõnartiklis on esitatud ka näiteid selle sõnaga moodustatavate liitsõnade kohta. Nii saab ühelt poolt teada, millised on mingi sõnaga moodustatavad liitsõnad, ning teiselt poolt on näha

sõna võimalikud liitumismallid. Näiteks märksõna *jahu* all on toodud järgmised liitsõnad: *jahukott, jahupea* (kõnek halv lollpea), *nisujahu, rukkijahu*.

Näitab kätte veaohalikud kohad

Raskemate (märk)sõnade korral on lisatud keelesoovitusi ja -reegleid ning viidatud tüüpilistele veaohlikele kohtadele. Keelekommentaaride ülesanne on osutada sõnadevahelistele tähenduseostele, semantilistele kitsaskohtadele ja ortograafilistele komistuskividele. Näiteks on astmevahelduslikel ik-lõpulistel sõnadel tähelepanu juhitud veaohlikele lühikesele ülivõrdele (*jumalik > jumalikem*), märksõnade *omaalgatus, omakandimees* puhul kokku- ja lahkukirjutamisele ning märksõna *osuti* juures sellele, et nimetava lõpus on *-i*. Täheenduse paremaks avamiseks on kasutatud illustratsioone, näiteks on etnograafia mõisteid tähistavatele märksõnadele (*ike, oherdi*) enamasti lisatud selgitav pilt.

Kolm lisaosa keskenduvad keelekõnemustele

Sõnaraamatul on kolm lisaosa. Esimeses neist on esitatud valik kõige olulisematest õigekirjareeglitest (koostanud Aavo Valmis). Seal saab nõu häälikute õigekirjutuse, võõrsõnade õigekirja, algustäheortograafia, kokku- ja lahkukirjutamise ning kirjavahemärkide tarvitamise kohta. Reeglite ilmetamiseks on toodud rohkesti näiteid.

Teises lisaosa on valik Eesti kohanimed, millele on lisatud nende puhul tarvitata kohakääne. Kolmas lisaosa sisaldab sõnamoodustuse lühülevaadet, milles on esitatud eesti keele tuletusliited koos näidetega.

Lisades on käsitletud nii tavapäraseid kui ka keerukamaid keelekõnemusi. Neile ülevaadetele on iseloomulik lihtne esitusviis ja rikas näitevalik, nii et lugejad peaksid neid osi hõlpsasti mõistma.

Sõnastik sisaldab ainult eesti keele

„Eesti keele rahvasõnaraamat erineb teistest sõnaraamatutest selle poolest, et ta on jõukohane kasutada kõigile,“ leiab toimetaja Urve Pirso. Foto Jüri Dubov

omasõnu. Võõrsõnaprobleemide korral saab abi 2006. aastal samas sarjas ilmunud teosest „Võõrsõnad“, mis moodustab koos äsja ilmunud eesti keele rahvasõnaraamatuga omamoodi terviku.

Eesti keele rahvasõnaraamat erineb teistest sõnaraamatutest just selle poolest, et ta on jõukohane kasutada kõigile. Sõnaraamat on väga käepärane ja

kasutajasõbralik, kogu sõnainfo on esitatud ühes kohas. Tänu lihtsale ülesehitusele ei nõua raamat kasutajalt olulisi eelteadmisi ega oskusi, piisab vaid soovist tekste luues sõnastikust aeg-ajalt oma teadmisi kontrollida. Seega on sõnastik (ema)keeleoskuse säilitamisel, parandamisel ja täiendamisel oluliseks toeks igale keelekasutajale.

Prantsuse keelega maailma

Gerly Jostov

Tänapäeva noored on uute teadmiste janulised – õpivad võõrkeeli ning täiendavad end peamiselt inglise keeles. Pärast Euroopa Liiduga liitumist on meie valikuvõimalused aga veelgi suuremad ning siinkohal ei tohiks tähelepanuta jätta ka prantsuse keele olulisust. On ju just prantsuse keel peamine suhtluskeel Brüsselis, ning selle keele oskus avab eestlastele üha uusi uksi maailma.

TEA Kirjastus pakub terviklahendusi

Kohe-kohe on kätte jõudmas uus kooliaasta. Sel puhul on keeleõppematerjalide valikut täiendanud ka TEA Kirjastus, rõõmustades keelehuvilisi uute õppevahenditega. TEA keeleõpikute on kujunemas terviklik õppepakett, mis aitab uut keelt omandada nii erineva õpiviisiga algajatel kui ka keeleoskust täiendada soovivatel edasijõudnutel.

Kuna avarduv tööturg soosib mitmesuguste keelte õppimist, ei saa kurta ka prantsuse keele õppematerjalide pakkujate vähesuse üle. Küll aga jätab teinekord soovida materjalide kvaliteet. TEA Kirjastus on tulnud välja terviklahendustega, pakkudes keelehuvilisele mitmekülgseid toetavaid materjale nii õppimiseks kui ka õpitu kinnistamiseks.

Siinkohal oleme mõelnud erinevatele inimestele ja keeleõppemeetoditele, tulles välja üha uuemate ideedega keeleõppemaastikud. Kui varem seisnes keele õppimine enamasti tuimas tuupimises, siis uue ajastu materjalid järgivad keele õpetamisel just meeldejätmise ehk ära õppimise põhimõtet – uut sõna peab 15 korda nägema, kuulma, kordama ja läbi kirjutama, et see lõpliku kinnistuks.

Kõiki nimetatud osaoskusi aitavad rakendada õpikud ja vestmik ning nende juurde kuuluv lisamaterjal audio-CD ja CD-ROM-i näol, samuti prantsuse keele grammatika käsiraamat, mis ai-

tab keelõppija üle tema teele sattuvatest grammatilistest raskustest, seletades mängleva kergusega käänamist, pöörämist ja muid iseärasusi ning grammatilisi eripärasid.

Keelekursus iseõppijale

Tänase kiire elutempo juures ei ole kõigil aega osaleda kursustel ning tihti tuleb keel selgeks õppida omal käel – siin aitavad huvilist prantsuse keele kursused iseõppijale. Oleme mõelnud algajatele, taasalustajatele ja juba tugevama keeleoskusega edasijõudnutele.

Iga uue keele kasutamisoskus sõltub suuresti ka praktiseerimisest, ning mis saaks olla veel parem kui teha seda emakeelena kõnelejate seas reisides. Selleks puhuks on TEA Kirjastusel pakkuda reisijuhte nii Prantsusmaale, Pariisi kui ka Brüsselisse. Reisijuht on võõra linnaga tutvumisel alati hea abimees.

Prantsuse keele oskus võimaldab Pariisi ja Prantsusmaad sügavuti avastada ning südamega nautida.

Illustratsioon Kalev Tomingas

Vikervärviline lasteluule

Käesoleva aasta oktoobrikuus ilmub TEA Kirjastuselt rikkalikult illustreeritud mahukas lasteluulevalimik „Eesti lasteluule kuldraamat”. Lastekirjanik **Olivia Saarele** andis sel puhul intervjuu kuldraamatu koostaja kirjandusteadlane **Reet Krusten**.

Miks just kuldraamat? Mida see väärtteos endast kujutab?

Kulda on läbi aegade seostatud rikkuse, võimu ja staatusega, aga ka kultuurilise õitsenguga, näiteks räägitakse Vana-Rooma kirjanduse kuldsest ajajärgust ja Soome kunsti kuldajast. Räägime ka rahvusliku kultuuri kullafondist, mis meie kujutluses sisaldab kõige väärtuslikumat ja püsivamat. Aga kui hakkasime koostama kullafondi kuuluvate autorite ja teoste nimekirja, takerdusime lõpututesse vaidlustesse. Niisiis on kullafond ühtaegu realsus ja fiktsioon. Niisamuti on kuldraamatuga. See sisaldab parimat, mis Eesti lasteluulest leida, aga ikkagi tänase ettekujutuse ja koostaja subjektiivse tunnetuse kaudu.

Kuldraamatu traditsioonile pandi Eestis alus juba 1930. aastatel, kui Looduse kirjastus andis välja „Looduse kuldraamatu” ja „Kuldse kodu” sarja. On tore, et TEA Kirjastus jätkab seda traditsiooni.

Millist ajajärku kuldraamatus avaldatav luulelooming hõlmab?

„Eesti lasteluule kuldraamat” haarab algupärasest lasteluule selle algusajast kuni tänapäevani. Kogumiku tuumiku moodustab 20. sajandi lasteluule. 19. sajandil oli Eesti lasteluule alles lapsekingades, 21. sajandil tuleb tal ennast alles tõestada ja näidata. Aga 20. sajand on kinkinud Eesti lasteluulele tõelisi meistreid. Osa neist rõõmustab lugejat uute kogudega ka praegu.

Valimiku koostamise põhimõte on temaatiline. Sellel on oma praktiline väärtus – võimalus leida kiiresti lugejat huvitavaid kindla teemaga luuletusi, näiteks kevadest, loomadest jmt. Aga pean kohe lisama, et hea luuletus on alati avaram ja mitmekihilisem kui konkreetne teema.

Palun rääkige lähemalt kogumiku temaatilisest jaotusest.

„Eesti lasteluule kuldraamat” on jagatud seitsmesse temaatilisse tsükklisse. Nende pealkirjad on laenatud luuletajatelt, välja arvatud „Vastlast jõuluni”, kuid

„Eesti lasteluule kuldraamat” sisaldab Eesti lasteluule kõigi aegade kõige väärtuslikumat osa. Kunstnik Piret Mildeberg

siingi on vihje Milvi Panga luulekogule „Jõulust jaani”. Avatsükkel „Äiu, lahke lapsukene” sisaldab luuletusi lapse esimesest eluaastast, „Mu koduke on tilluke” koondab luulet emast-isast ja teistest pereliikmetest, kodust ja kodumaast, „Tibukese unenägu” tutvustab suurt hulka loomaluuletusi. Edasi saab jälgida aastaegade vaheldumist, lõbustada ennast sõnamängude ja muude humoristlike värsidena ning tempudega, mis käivad lapsepõlve juurde. Raamatu lõpetab tsükkel „Mõtelda on mõnus”. Siin võib lugeja maailma asjade üle järele mõelda ja iseendasegi vaadata.

Keda näete „Eesti lasteluule kuldraamatu” lugejana? Kellele see Piret Mildebergi kaunit ja värvirõõmsalt illustreeritud raamat on mõeldud?

Lugejana ja vaatajana näen eeskätt lapsi, koolieelikuteid kuni nooremate teismeliste, aga loomulikult võib raamatu kätte võtta igäüks, kes selle vastu huvi tunneb. Mõni vaatab ehk rohkem Piret Mildebergi illustratsioone, teine jälle süveneb värsiridadesse. Nii või teisiti mõjuvad mõlemad kunstiliigid koos ja täiendavad teineteist vastamisi.

Väikestele lastele võiksid vanemad, vanavanemad või kes tahes sõbralikud täiskasvanud raamatut ette lugeda ja

selle pilte näidata. See oleks suur vastastikune rõõm, mis võib jääda meelde kogu eluks.

Kuid pole sugugi vähe neid täiskasvanuid, kes armastavad lugeda lasteraamatuid. Küllap on üpris kosutav korras aeg maha võtta, unustada igapäevased askeldused ja lõputu kiirustamine ning rännata koos lasteluule kuldraamatuga tagasi lapsepõlvemaale. Vanu tuttavaid luuletusi kõlab sealt vastu ja lõpuks tuleb koos laulikuga tõdeda, kui armas oli „meil aiaäärne tänavas”.

Julgen soovitada „Eesti lasteluule kuldraamatut” heaks kaaslasest kõigile, see ei peta kunagi, vaid oskab alati rõõmustada ja toetada, kui seda vaja.

Millist osa etendab luule lapse lugemisharjumuste ja -oskuste kujundamisel, tema mõtte- ja tundeilma avardamisel?

Tavaliselt puutub laps luulega kokku juba esimestel elukuudel hälli- või unelaulu kaudu. Mingit laulukest laulab ema oma lapsele kindlasti. See võib olla õige lihtne, see ei pea hoopiski mitte olema lastelaul, aga see on esimene kokkupuude seotud tekstiga. Väikelaps armastab värsse, talle meeldib rütm, riim, humoristlikud sõnamängud ja kõlakujundid. Kui kodus loetakse

värsse, tekib lapsel tavaliselt ka oskus, harjumus ja vajadus luulet ning üldse raamatuid lugeda.

Pole kahtlustki, et luule mõjub lapse arengule positiivselt – tema sõnavara rikastub, maailmapilt avardub, emotsioonid ja empaatiavõime ärkavad. Samasugune roll on ka illustatsioonidel. Kõige olulisem on aga minu meelest, et laps õpiks varakult kunstist rõõmu tundma ja elamust saada. See võime on suur rikkus terveks eluks.

Millised olid teie lapsepõlve lemmikluuletused? Millise jälje need teie edaspidi kirjandusega seondunud ellu jätsid?

Mina kasvasin ajal, kui lasteluulet üsna palju kirjutati, aga vähe välja anti. Kolmelt selle aja kõige suuremalt lasteluuletajalt Karl Eduard Söödilt, Ernst Enolt ja J. Orolt ei ilmunud 1930. aastatel ühtegi luulekogu. Söödil ilmus 1923. aastal „Lapsepõlve Kungla”, järgmised värsivihikud avaldati pärast Teise maailmasõja lõppu Ralf Parve algatusel. Küll mäletan hästi Enno tekstiga pildiraamatuid „Juss oli väike peremees” ja „Heinaaeg on ikka nii” (mõlemad 1937). Lasteluule levis peamiselt ajakirjade ja emakeele lugemike kaudu.

Mu ema luges peast koolis õpitud luuletusi. Unelauluks oli mulle Karl Eduard Söödi „Uni tuleb”, mida hiljem laulsin oma lastele ja lastelastele. Eriti on meelde jäänud Ernst Enno „Tibukese unenägu” ja „Kõjuigatsus”, mida ma maalapsena ülihästi mõistsin. Tibud, valge ristikein ja silmapiiril paistvad sinimetsad olid igapäevane tegelikkus, mille poeesia imeväärseks muutis. Neist luuletustest saadud elamus ja kujutluspildid on senini kustumatult mees. Arvan, et need on aidanud mul kirjandust mõista. Arvan, et oleksin palju vaesem inimene, kui ma poleks varases lapsepõlves (laste)luulega kokku puutunud.

„Eesti lasteluule kuldraamatut” saab kuni 30. septembrini ette tellida TEA Kirjastusest interneti kaudu www.tea.ee või telefonil 616 1000.

Eesti lasteluule kuldraamat

kogumik
kunstnik Piret Mildeberg
288 lk
kõva köide

TEA lastekirjanduse selle suve TOP

1. TEA laste- ja noorteentsüklopeedia, I–III köide
2. Taibupõnn bakterite maailmas
3. Oskar Luts. Nukitsamees
4. Oskar Luts. Kapsapea
5. Sinikka Nopola, Tiina Nopola. Heinakübar ja Viltuss vajavad puhkust
6. Paul-Eerik Rummo. Kui lähed teele koidu eel
7. Ott Arder. Millimallikas

ilmunud

Millimallikas
Ott Arder
kunstnik Preet Rea
40 lk
kõva köide

Ott Arderi valikogugu „Millimallikas” on lugema kutsuv luulekogu, milles on peamiselt lõbusaid, koguni krutskitega värsse, aga ka mõtlikke luuletusi. Nii tunneb kirjanik rõõmu toredast päevast, mil peres pole kuldla ühtegi ei-d ega ai-d ning lohub üllataval moel last, kes oma piimahammast on kaotamas:

Piimahambad tulevad,
piimahambad lähevad –
piim jääb!

Hea tuju kuju
Sulev Oll
kunstnik Reti Saks
40 lk
kõva köide

Sulev Olli debüütluulekogu „Hea tuju kuju” on mõnusat meeleolu loov värsiraamat. Kõik kogumiku

luuletused on pealkirjastatud kui laulud ning autor kõneleb nendes igapäevastest asjadest ja nähtustest – komast, maakaardist, liimimisest, aga ka vihmast, vaikimisest, embamisest, tehes seda mõnikord lustakalt, mõnikord mõtisklevalt, kuid alati omapärase lähennemise ja kujundlikkusega.

Kõik, kõik on uus septembrikuus
kogumik
kunstnik Maarja Vannas
48 lk
kõva köide

Kogumikku „Kõik, kõik on uus septembrikuus” on koondatud kooliteemalisi luuletusi paljudelt autoritelt: Ellen Niit, Heljo Mänd, Ira Lember, Heiki Vilep, Olivia Saar, Kersti Merilaas, Kalju Kangur, Henno Käo.

Raamatust leiame esimese koolipäeva põnev-äremaid meeleolusid, aga ka koolielu tõsisemaid ja lustakamaid hetki. Luulekogumik on mõeldud lapsele, kes kooliteel oma esimesi samme astub, aga ka kooliga juba sõprussuhted sõlminud õpilasele.

Nipsti! – ja ongi tehtud

Kerttu Soans

Paljude teiste asjade seas, mida lapsed oskavad, on mind alati võlunud nende suutlikkus ilma pisimagi takistuse ja ajavaheta ühelt lainelt teisele hüpata, ühest maailmast teise astuda, üht mõtet või tunnet teise vastu vahetada. Nipsti! – ja ongi tehtud. Olgu tulemus kui ebaloogiline tahes, on see uskumatult tabav ja ütleb maailma kohta tihtipeale rohkem, kui igapäevane mõtlemis- ja seostamismall seda lubaks.

Raamatus „Tere, Nööp!” samasugu-

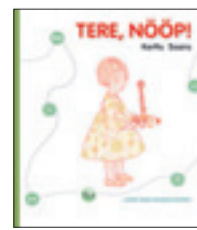
sest sinka-vonkalisest maailmanägemisest just jutustataksegi. Alles tähtede ja numbritega esimest tutvust tegev väike Piia, kes võiks olla samas eas kui selle raamatu lugeja, näeb isa ninaaukudes karvu ja tunneb neis ära voodi alla kogunevad tolmurullid, valib peekonil numbreid, nähes seda telefonina, ning kujutab ette, et sööb abiellumise päeval ära kuu, mis meenutab talle kõõgilaul olevat juustukera.

Raamatule on pildid joonistanud Urmas Viik, kunstnik, kellega oleme koos teinud viis lasteraamatut ja kelle maailmanägemine on minu meelest

samamoodi vaba nagu lastel: ka Urmas võib ülikiirelt liikuda ühelt kujundilt teisele, muutes sellega nii pildi vormi kui ka sisu ja pannes selle kiljumavõtvalt uudselt elama. Ei nimetakski Urmas Viigi pilte illustatsioonideks, pigem on meie raamatutes tekst ja pildid kaks vestlusesse tõmmatud võrdset osapoolt. Tekst annab vihjeid, kuidas võiks mõista pilti, ja pilt, mis raamatut sirvides esimesena silma hakkab, sunnab enda täpsemaks mõistmiseks lugema teksti. Ja mis puutub Piia maailma, siis sellega on Urmas Viik kursis juba seetõttu, et tal on endal peres viis

„Piia”, vanemad küll juba pesast välja lendamas.

Raamatule „Tere, Nööp!” on valmimas ka järg – raamat, milles Piia näeb omamoodi seoseid looduses.

Tere, Nööp!
Kerttu Soans
kunstnik Urmas Viik
40 lk
kõva köide

ilmunud

Kuusiku lastetuba

Sophie Reinheimer audioraamatute sari „Lapsepõlve lemmiklood” loeb näitleja Kersti Kreismann duubelplaadil

Sarja esimene raamat, kus tuntud näitlejad loevad ette lugusid raamatutest, mis on neid mõjutanud läbi elu. Kokku ilmub sarjas kuus audioraamatut, millel kuuleme jutte armastatud näitlejate esituses: Anu Lamp, Ülle Kaljuste, Lembit Ulfak, Tõnu Avav, Marko Matvere.

Audioraamatud ilmuvad ajavahemikus juuli – detsember 2008.

Üle vee

Tiigid, ojad ja sillad koduaias
Loona Põtter
112 lk

kõva köide

Igale krundile ei jätku merevaateid, järvi ega jõgesid. Kuid soov kuulda oma aias veevulinat ja näha veepinnal pilvede peegeldust valdab paljusid aiamaanikke. Aiakujundaja Loona Põtteri raamatu abiga ei ole veesilma ehitamine aeda kuigi keeruline.

Raamat õpetab, kuidas planeerida ja rajada aeda suuremaid ja väiksemaid tiike või ojasid või moodsa lahendusena kuivoja.

Tomati-raamat

Lia Virkus, Pille Enden sari „100 rooga”
132 lk

kõva köide

Tomat on üks maailma soositumaid ja enimkasvatatavaid köögivilju, kuna tal on unikaalne omadus rõhutada teiste toiduainete maitset ja aroomi ning tuua neist välja erilisi maitseüansse. Kui kasvuhoone kubiseb tomatitest ja neid enam niisama süüa ei jaksa, leiate siit õpetusi, kuidas neid huvitavalt toidus kasutada ja talveks hoidistada. Ning muidugi 50 erinevat tomatirooga, mida saab valmistada aastaringselt.

Kasulikud kapsaroad

Pille Enden sari „100 rooga”
116 lk

kõva köide

Kapsas pakub erineva välimuse, kuju ja maitseomadustega vilju – peakapsad, lill- ja spargelkapsas, rooskapsas, nuikapsas ja paljud teised. Neid ühendab üks omadus – kõik kapsad sisaldavad rohkesti organismile väärtuslikke mineraalaineid ja vitamiine ning kiudaineid.

Kõigis neis on antioksidantidega mõjuvaid ja vähki ärahoidvaid bioaktiivseid ühendeid.

Raamatust leiab hulgaliselt retsepte maitsevate ja tervislike salatite, suppide, pirukate, vormi- ja panniroogade ning hautiste valmistamiseks.

Sissejuhatavast osast leiata lühiülevaate ülalnimetatud kapsaste omadustest ja käsitlemisest.

Jäävad nimed

Erkki Bahovski

Postimees

Kui küsisin oma elukaaslaselt, mitut nime ta teab kakskeelses kogumikus „Meie Eesti. Our Estonia”, olid talle võõraid persoone vaid kaks. See on hea tulemus, ehkki saajaprotsendiline skoor, mille juures lugejad võiksid teada kõiki kogumikus esinevaid nimesid, oleks muidugi suurepärane.

Taalises kogumikus esindatud persoonid peaksid olema reeglina sellised, kes tõmbavad lugema. Meie avalikkus on ju alati põnevusega ootamas seda, mida keegi maailma või regiooni tuntud nimi ütleb Eesti kohta. Siin peaks olema vastus nende ootustele – võtkem legendaarne Solidaarsuse liider ja üks Ida-Euroopale vabadusele alusepanijaist Lech Wałęsa või Rootsi välisminister Carl Bildt. Kuid ärge pange kogumikku käest ka siis, kui mõni nimi teile midagi ei ütle. Sest mõtted, mida need inimesed Eesti kohta arvavad, väärivad lugemist.

Ning julgustuseks neile, kes arvavad, nagu oleksid kogumikus ainult poliitilised tekstid ja vaid lähimaade poliitikute mõtted – see ei ole nii. Raamatu koostajad üritasid saada inimesi kirjutama igalt mõjukalt elualalt, nii et üht-teist on kirjas ka kunsti, teatri, muusika ja spordi kohta.

Number 14 ehk kogumikus esineva 14 nime taga ei tasu otsida sümbolikat. See on lihtsalt number, mis selleks ajaks, kui raamatu valmistamise tähtaeg lukku läks, täis sai. Inimeste hulk, kellele me kogumiku tarbeks kontakte-

Raamatu avaloo on kirjutanud Eesti Vabariigi president Toomas Hendrik Ilves.

rusime, küünib vahest 30-ni, ja otseid äraütlemisi ei olnudki.

Raamatu koostajate eesmärk oli saada kokku võimalikult palju arvamusi

just Eesti lähiriikidest. Sest nendega on meie läbikäimine kõige tihedam, sealt pärit inimesed tunnevad Eestit kõige paremini ja elu-olu seelsetes riikides

mõjutab ka meid kõige vahetumalt. Kahju muidugi, et näiteks Aasiast ei õnnestunud saada kedagi kirjutama, kuid lohutagem end mõttega, et Aasia, Austraalia, Aafrika ja miks mitte ka Lääne-Ameerika esindajad kirjutavad Eestist meie vabariigi sajanda juubeli puhul.

Kakskeelsus muudab kogumiku koostamise alati raskemaks, sest võimalik lugejaskond laieneb, see aga tähendab ka huvide laienemist. Võib-olla tõesti ei ole lääne lugejale nii huvitav lugeda mõne Venemaa või Soome esindaja arvamust. Aga teisest küljest on need arvamused, mis ei ringle tavapärasel lääne pressis. Kui lugeja tundmatu nime tagant edasi liigub, võib ta vägagi huvitavate asjadeni jõuda. Venemaa ja Soome esindajad olid need, kel olid kontaktid Eestiga ka Nõukogude ajal – ja ilma selleta on ikkagi raske mõista kõiki muutusi, mis siin maal on aset leidnud.

Kogumiku „Meie Eesti. Our Estonia” koostamine oli mõneti sarnane siinkirjutajale nii tuttava ajalehetööga. Ent raamat on muidugi jäävam ja ajatum. Seega tasub seda kogumikku ilmselt lugeda veel ka mõne aasta pärast. Sest selles esinevad nimed on end suurel osal juba Eesti ajalukku jäädvustanud.

Meie Eesti. Our Estonia

koostaja
Erkki Bahovski
184 lk

kõva köide

Õpime inglise keelt!

Mare Pukk

Kristiine Gümnaasiumi
algklasside õpetaja

Üha rohkem vanemaid soovib, et nende lapsed juba koolieelses eas teeksid tutvustust inglise keelega. See on igati mõistev, kuna ka teaduslikult on kinnitatud, et varases eas omandab laps keeli lihtsamalt.

Mõned lapsed on inglise keelt õpinud juba lasteaias, paljud mudilased vaatavad telekast ingliskeelseid multi-

kaid ja nii on neil juba väike keelepõhine kogemus loob aga kindlasti paremad eeldused edaspidiseks võõrkeele omandamiseks. Laste keeleõpet toetab ka nende endi huvi teada saada, kuidas üks või teine sõna või väljend kõlab teises, praegusel juhul siis inglise keeles. Kui seda huvi toetada sobilike mängude, laulude ja muude tegevustega on tulemused kiired saabuma.

Raamatupoodides on küll olnud müügil välismaiseid õpikuid, aga head õppematerjali algajatele on seni olnud

raske leida. Seepärast on õpetajad sobiliku komplekti saamiseks kombineerinud vanu õpikuid isetehtud töölehtedega, kuid tulemus on siiski jäänud hüplik ja süsteemitu.

Õpik „Õpime inglise keelt” pakub kindlasti head alternatiivi, sest on lastepärane, toredate tegelastega. Väga hästi ja küllalt põhjalikult on edasi antud kogu algajatele mõeldud materjal, mis on süstematiseeritud teemade kaupa.

Tööraamatu iga osa algab uute sõnade õppimisega, lisaks mängud, laulud, dialoogid ja käelised tegevused sõnade

kinnistamiseks. Tööraamatuga on kaasas õpetajaraamat, plaat ja pildikaardid.

Õpime inglise keelt

Kairi Palusoo,
Pille Ruusmäe
lapsevanema/
õpetaja raamat
38 lk
töövihik 64 lk
pildikaardid
ja CD

Rahvapill tuleb pika ilu peale

Margus Haav
Sakala

Kas teate, millised on isehelisevad pillid ehk idiofonid – tšahapill, kloba, jauram, kilk või suukannel? Võiks ju teada.

Arvestades eestlaste vaieldamatut muusikalembust tuleb igati kasuks vahel pilk minevikku pöörata. Selleks annab suurepärase võimaluse kopsakas heliplaadiga varustatud teos „Eesti rahvapille”.

Ei ole kerge eesti rahvapillidel olnud. Nii laskis näiteks Vormsi saare

vatsev pastor Österblom põletada saare kõik patused tantsupillid ning sellega suri välja ka talharpa mängimine.

Raamatut esitleti Viljandi pärimusmuusika festivalil ning tuleb tunnustada, et esitus ise oli täiesti võrdväärne festivali parimate kontsertidega. Seda eelkõige tänu raamatu koostajale ning toimetajale Igor Tõnuristile, kelle juhendamisel nappi tunni jooksul mängiti paljudel pillidel, kusjuures enamus pilli tehti valmis kohapeal ja käepäraste vahenditega.

„Eesti rahvapille” on fotode ja helimaterjaliga illustreeritud ülevaade eesti rahvapillide loost. Raamatu auto-

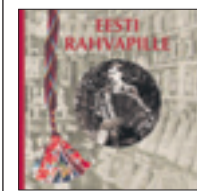
rid tutvustavad instrumente, mida on mängitud minevikus või mängitakse tänapäevalgi, samuti mõnda hilisemal ajal kasutusele võetud muusikariista.

Kokku on kirjeldatud enam kui kolmekümme pilli, umbes sama palju nende alaliike ning pillide ajaloolist ja rahvakultuurilist tausta.

Ühest küljest kõlab natuke akadeemiliselt, ent samas kannatab lugeda ka pillimängukunstist veidi eemal seisjal. Raamatus on ühele tasemele asetatud pajuvile ja viiul, kukepill ja akordion, sest kõigil neil on endisaegses muusitsemises kindel koht.

Raamatut täiendab 25 palaga plaat,

millel leidub arhiivides säilitatud ning uuest ajast pärit soolo- ja ansamblimängu salvestisi, vanimad neist pea saja aasta vanused.

Eesti rahvapille

koostaja ja
toimetaja
Igor Tõnurist
142 lk
kõva köide + CD

Elizabeth Taylori tõeline elu

„Mu elu pole olnud rahulik. Olen elanud ohtlikult. Vahel on mind läheneva rongina rünnanud katastroofid. On tulnud ette juhuiseid, kui olen end peaaegu surnuks joonud. Olen olnud ohtlikult lähedal enesetapule. Olen mitu korda surmasuus olnud. Kuid sellelegi vaatamata on mind alati päästnud mingi instinkt, mingi sisemine jõud, mis on mind kiskunud rongi eest eemale just hetkel, kui see mööda tuhib.“

Elizabeth Taylor, aprill 1997

Elulooraamatust

Kuigi teda on aastaid koheldud vastavalt täheseisusele, ei saa mööda tõest: Elizabeth Taylor olla pole sugugi lihtne.

Tuntud biograaf J. Randy Taraborrelli elustab Elizabethi lapsepõlve, tähelepanu ja teda ümbritsenud inimesed 1940. aastate Hollywoodis, sidemed, mille tulemusena oli Elizabeth õigel ajal õiges kohas, samuti situatsioonid, kus selgus, et ta oli iseseisvaks eluks ette valmistamata.

Elizabethi kaheksat abielu seitsme mehega on laialdaselt kajastatud, Taraborrelli uurib aga nende suhete psühholoogilisi ja emotsionaalseid juuri: vägivaldset abielu Nicky Hiltoniga, kiindumust laia joonega Mike Toddi ja keerukat ning süütepommina mõjuvat Taylor-Burtoni armulugu, mis jätkus aastakümneid ega kustunud tegelikult iial.

Ja lõpuks paneb Taraborrelli kirja ka Elizabethi kõige bravuurikama etteaste, tema võitluse ravimisõltuvusega ning krooniliste haigustega. Edu saavutamiseks leidis ta tuge perekonnast, sõpradest ja heategevusest.

Elizabethist

Põhiolemuselt leebe ja hooliva, kuigi sageli turtsaka ja enesekeskse mõjuv Elizabeth on keeruline inimene, keda on sageli väärt mõistnud mitte üksnes teised, vaid tundub, et ka ta ise.

Jõukas Londoni perekonnas sündinud Elizabethist hoovas juba lapseas

1961. aastal vahetas Richard Burton filmis „Cleopatra” välja Elizabeth Taylori filmipartneri Stephen Boydi.

Mõni nädal pärast koostöö algust algas Elizabethil ja Richardil keerukas ja hooti vägagi valuline armulugu.

Kuigi nad mõlemad põhjustasid oma abikaasale kannatusi, ei suutnud nad teineteisele vastu panna. Repro raamatust.

erakordset võlu ja jalustrabavat ilu. Tema ema, endine näitlejanna Sara, oli algusest peale veendunud, et ta tütreks on taeva kingitud anne. Kuid ühtlasi oli Sara veendunud, et kui Elizabeth ise sellesse ei usu ega näe enda kallal vaeva, ei juhtu midagi.

Aastate jooksul mõtles ema hoolikalt läbi ja kujundas ümber peaaegu kõik noore neiu käitumise aspektid. Tema rääkimismaneer. Kehahoiak. Könnak. Just nagu oleks Sara režissöörina juhendanud lootustandvat uut tähte läbimurret töötava filmi võtetel, kuigi oli tegu Elizabethi elu, mitte filmiga.

Tont lastetoas

Lea ei taha magama jääda. Ta ütleb, et tema toas on tont. See peidab end kardina taha, mõnikord aga voodi alla

dega leppides jõudis Elizabeth Taylor kõige olulisema tõdemuseni: elu on elamist väärt.

Kas nii on võimalik põhjendada tema arvukaid eluohtlikke haigusi, teab päris kindlalt vaid Elizabeth ise, kuid kõrvalt vaadates tundub see tõenäoline. Nagu käesolevat raamatut lugedes võib näha, paistis talle kohati ainsa väljapääsuna sellest piinast enesetapp.

Hilisematel aastatel hakkas Elizabeth aru saama, et elamisega kaasnevad teatud paratamatused. Elu võib olla tulvil valu. Elu võib olla ebaõiglane. Elu võib olla ettearvatu. Ja alles nende fakti-

dega leppides jõudis Elizabeth Taylor kõige olulisema tõdemuseni: elu on elamist väärt.

Elizabeth

J. Randy Taraborrelli tõlkinud Raili Puskar kujundanud Villu Tammer 552 lk kõva köide

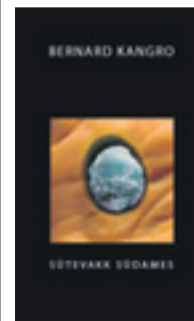
ilmunud

Liiseli võti

Ketlin Priilinn sari „Tänapäeva romaan” kujundanud Endla Toots 204 lk kõva köide

„Liiseli võti” on lugu noorest naisest, kes kahe väikese tütre põgeneb oma vägivaldse alkohoolikust mehe juurest. Paraku on pooleldi titeas kaksikute kõrvalt väga raske üksinda toime tulla, kui pole tööd ega elukohta ning mitte kedagi toetamas. Lisaks kipub minevik ikka ja jälle kummitama. Kui ühel hetkel tekib võimalus luua uus suhe, taipab naine, et ei suuda ega julge enam ühtki meest usaldada.

Sütevakk südames

Bernard Kangro koostanud Karl Muru kujundanud Mall Nukke 152 lk pehme köide

Bernard Kangro (1910–1994) väikesesse luuleraamatusse on koostaja Karl Muru valinud luuletused, mis koos Mall Nukke kujundusega peaksid meid väga kaasaegselt kõnetama: „Milliseid märke me kogu eluaja otsime, oleme otsinud? Kas vastus on koduläve ees või peitub see silmapiiri taga, kus veikleavad vabad veed ja meelitatavad avarad maailmad? Kas kõik päralejõudmised olid tõelised või elame vaid kangastuste petlikus maailmas?” (Bernard Kangro „Kogutud luuletusi”, Lund, 1991)

Absalom, Absalom!

William Faulkner tõlkinud Kersti Unt 388 lk kõva köide sari „Punane raamat”

See on lugu Thomas Sutpenist ja tema suurejoonelisest plaanist rajada 1830. aastate Ameerikas oma dünastia, mis on aga hukule määratud tema poegade käte läbi. Faulkneri üheksas romaan tähistab tema loomingus mõneti pöördepunkti. Sellega tipnes ta senine, hämar minevikkupööratus ning algas tulevikku suunatud periood.

Numeroloogia käsiraamat

Sonia Ducie tõlkinud Kreet Vee 344 lk pehme köide

Autor teeb sissejuhatuse iidsesse numeroloogiateadusse ja näitab, kuidas sünnikuupäev võib anda olulist infot inimese tööst, suhetest ja tervisest ning vihjab isegi sellele, milline on ta välimus. Numeroloogia on numbrite teadus, filosoofia ja psühholoogia. See on iidne meetod, mille abil paremini tundma õppida elu nii minevikus, olevikus kui ka tulevikus.

Kuidas oma last aidata

Kellel on laps, see on silmitsi seisnud ka lapse murega. Mõnikord sattutakse lapsevanema olukorda, kus ollakse täiesti nõutud või tegutsetakse valesti ja kerge-meelselt. Ei teata, mis lapsega toimub ja kuidas tegutseda. Niisugustes hingedes ei ole sageli ka aega kellelki nõu küsida.

Paljud selles raamatus kirjeldatud situatsioonid on seotud psühhotraumaga, mis võivad lapse hinge jätta elu-aegseid haavu.

Traumaähud on üldiselt väga erinevad. Siiski on ka hulki tüüpilisi sümptomeid. Kõige sagedasemad on unehäired, enamasti tekivad raskused uninumiseks. Esinevad ka piinavad unenäod ja rahutu, mittekosutav uni. Unumishäired on sageli seotud hirmuga pimeduse ja üksioleku ees.

Me saame lapsi juba varem aidata, kui me neid potentsiaalseteks kriitilisteks olukordadeks ette valmistame. Sest ka oma abituse piinav tunnetamine õnnetust nähes võib traumat põhjustada.

Mida rohkem õnnestub meil oma lapsi panna olukorda, kus nad peavad ennast ise aitama, seda väiksemaks jääb halvava passiivsuse oht. Ei ole mõttekas lastele rääkida, et maailm on turvaline ja ilma ohtudeta paik. Viitamine võimalike ohuallikatele on sel juhul kasulik, kui räägitakse ka sellest, mida ohuolukorras teha. Alati tuleb välja pakkuda ka lahendusteid. Kuidas last erinevates olukordades aidata? Selleks käesolev raamatuke ongi. Üks näide sellest.

ja riidekappi. Juba kolmandat korda tuleb laps teie juurde elutuppa. Kuna teie kannatus on katkenud ja te lapsega kurjustate, hakkab ta kibedasti nutma.

Pärast seda, kui kõik selgitused tontide olematuse kohta, trikid tule põlema ja ukse lahti jätmisega pole vilja kandnud, minge kolikambrisse ja võtke seal vana tolmunud roosilõhnaline WC-deodorant. Seejärel lõigake tükk paberit, maalige sellele hirmus tondi nägu ja kriipsutage see lõpuks kahe musta ristuva joonega läbi. Selle alla kirjutage „Tontide surm” ja siis kleepige paber deodorandipudelile.

Deodorant käes, minge oma ahas-tava lapse juurde ja rääkige talle veendunult madala rinnahäälega, et selles pudelis on maailma parim vahend tontide tapmiseks. Niipea, kui paras annus sellest on kolm korda tuppa pihustatud, haihtuvad kõik tondid otsekohe õhku.

Tõestuseks minge oma lapsega üles tuppa ja proovige. Varsti pärast seda on Lea tuba magusat roosilõhna täis. Avage korra aken ja lehvitage toaõhku õue, et kaoks ka kõige viimane „tondijäänus”. Lea jääb magama nagu puunott.

Järgmistel õhtutel korra protseduuri. Tehke seda niikaua, kuni juba üksnes roosilõhn teie lapses kindlustunde tekitab.

Väike lasteteraapia raamat

Johannes Wilkes tõlkinud Maie Pikani kujundanud Mae Rand 115 lk kõva köide

Lastele kirjutaja vastutusest

Eero Epner

Lasteraamatuid avaldatakse ikka ja jälle ning samasuguse rütmiga kordub ka kurtmine selle üle, et lastekirjandust võetakse nn päriskirjanduse lahjendatud variandina. Kurtmisest endast on aga vähe, kui sellega ei kaasne autorite eneste veendumus, et see, mida ja kuidas nad teevad, on oluline mitte ainult eneseväljenduse seisukohalt, vaid et sellest sõltub midagi palju enam.

Karakterid ja dialoogid paigas

Küsisin kord Jüri Arrakult, kui kõnesolevast raamatust rääkisime, kuidas tema iseloomustaks raamatute osatähtsust laste kasvatamisel.

Arrak ei vastanud kohe, kuigi vastus näis olevat ilmselge. Ta jäi mõttesse, isegi kuidagi kohmetus ja tundis end vist veidi ebamugavalt, öeldes lõpuks, et see on ju niivõrd normaalne – sa lähed lapsega õhtul magama ning loed talle mõnest raamatust mõne loo ette. Jah, normaalne. Kuid seda vastutusrikkam on selle kirjaniku vastutus, kelle raamatust see lugu valitakse.

Vastutuse, kohustuse ja tõsiseltvõtmise toonitamine ei ole Piia Ausmani raamatu juures sugugi teisejärguline. Võiks isegi öelda, et need märksõnad on Ausmani jaoks olnud ühed tähtsamad, kui ta on kirjutanud mutist ja jänesest. Muidugi, ühelt poolt on vaieldamatult keskpunktis lugude jutustamise mõnu ise. Siin-seal esineva suhteliselt lapidaarse lastekirjanduse taustal on Ausman pühendanud silmatorkavalt palju tähelepanu säärasele vanamoelehtele nähtustele nagu karakterid ja dialoogid.

Ausman ei ole mõistlik kirjanik, kes jätkaks ütlemata rohkem, kui ütleb. Tegelasel on elusad, neil on iseloomud kõigi oma nüanssidega, nad räägivad

Jarõna Ilo illustratsioon raamatust.

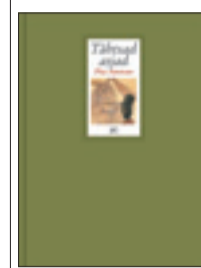
palju ja värvikalt. Karakterid joonistatakse välja laia kaarega ning dialoogis öeldakse üksteisele kõik, mis öelda on – ja just säärasena pöörduvad Ausmani jutud kõige paremini oma sihtgrupi poole. Sest kui kõneleda ilmekalt, väljendusrikkalt, kaasahaaravalt, siis on see ilmselge loomisrõõm, mida tajuvad ka lugejad. Ja ometi pole Ausmani lood väärtuslikud ainult selle fantaasia ja

rõõmu, vaid just vastutustunde pärast, mida need lood endas kannavad.

See vastutus tuleb esile kolmes punktis. Esiteks seesama kirjeldatud loomisrõõm ning valik kirjutada just säärast – fantaasiarikast – lastekirjandust, sest kui suudetakse keegi panna kaasa elama võõrastele maailmadele, siis tähendab see ei midagi vähemat kui empaatiavõime kasvatamist.

Tähtsad asjad

Piia Ausman illustreerinud Jarõna Ilo kujundanud Jüri Kaarma 128 lk kõva köide

Need lood on jänes Vassast ja mutt Mudrikust – kahest pisut omamoodi ja isepäisest tegelasest, kes saavad sõbraks poolkogemata ja asuvad pesapaika jagama. Koos elades tuleb neil ette mitmeid segaseid ja ootamatuid olukordi, tülisid ja leppimisi, mis panevad neid paljude tähtsate asjade üle järele mõtlema. Koguni nii tähtsate, et nad end oma sõpruse hoidmise nimel peavad natukene muutma ja kokku võtma. Erinevad juhtumised ja ühised kogemused õpetavad jänest ja mutti paremini mõistma isennast ja teisigi.

Ilmunud on ka samanimeline CD-de komplekt, kus lugusid loeb Tõnu Aav.

Valikute tegemine kergemaks

Ent teisalt tuleb vastutus esile ka lugude sihiseades. Nii eessõnas kui jutukestele eelnevates sissejuhatustes ütleb Ausman otse, et need on lood, mis peaksid laste jaoks kergendama õigete valikute tegemist. Mutt Mudrik ja jänes Vassa ei seikle lihtsalt niisama uisapäisa, nende lood ei ole lihtsalt huvitavad, vaid iga nende dialoog või juhtumine on sätiitud mingi kindla moraali või õpetusiva edasiandmiseks.

Säärase õpetliku lastekirjanduse traditsioon on väga pikaajaline, kuid Ausmani lood muudabki võluvaks just see, kuidas moraal liidetakse fantaasiaga – loomisrõõmu vastutustundega ja ei mingit otsest näpuga viibutamist.

Kui jänes Vassal on paha tuju ja

ta teistega isekalt käitub, siis ei kujutata teda mustvalgetes toonides negatiivse kangelasena, vaid püütakse alati üles leida see iva, mis ühtaegu selektaks lapsele, miks Vassa niimoodi teeb, aga ka seda, miks säärane teiste kaaskangelaste maha tegemine pole kunagi õigustatud. Selles punktis kohtuvadki ehk Ausmani lugude kõik väikesed moraaliid – ära tee teistele seda, mida sa ei taha, et sulle tehtaks. Teisisõnu: ela ja lase teistel elada.

Nii kasutab Ausman ka üht oma kompositsioonivõtet: tegelaste karakterid ja juhtumiste seikluslikkus avanevad seda enam, mida kaugemale areneb tegelaste vastastikune mõistmine. Esmane suletus ning võõraste maailmade mittetunnistamine tähendab ka seda, et esimestes lugudes olakse veidi napimad, ettevaatlikumad, kompavamad. Kuid mida edasi, seda hoogsamalt Ausman kirjutab ja seda hoogsamalt saavad ka Mudrik ja Vassa oma elu käima. Usun, et see kompositsiooninipp on selgelt tajutav ka lastele.

Suurepärane kunstnikutöö

Vastutus laste ja lastekirjanduse ees tuleneb Ausmani raamatus veel ühest punktist. Nimelt selles, kuidas autor on ise suhtunud raamatu väljaandmisel. Kõvad kaaned, kuuldemäng Tõnu Aava esitluses, kujundaja Jüri Kaarma – need kõik on olulised märgid. Kuid sisuliselt kannavad endas vastutuse sõnumit kõige enam ikkagi Jarõna Ilo originaalillustratsioonid. Need värvilised akvarelli ja joonistuse piiridel seiklevad illustratsioonid on oma läbihoonistatuse ning süvenemisastmes väärtus omaette. Ka Ilo ei ole kippunud minema liialt salapäraseks ning süngeks, eelistades sellele mahlakaid näoilmeid, sisemise põlemisega stseene, rääkimata joonistuslikust virtuoossusest.

Kuidas avastada maailma?

Tiit Pruuli

jahtlaeva Lennuk madrus 1999-2001

1999. aasta 16. oktoobril läks jahtlaev Lennuk Pirita sadamast teele, et viia eesti lipp meritsi ümber maailma. Sõitsime oma väikese paadiga avastama suurt ilma. See väljasõit meenus mulle kohe, kui lugesin Piia Ausmani raamatu „Kaptenid avastavad maailma” esimesi peatükke.

Tookordne minekuärevus ja -ootus ei lähe vist iialgi meelest, aga olen alati olnud hädas selle tunde teistele edasi andmisega. No et miks me tahtsime ikka nii väga merele minna, et miks käituvad suured mehed mõnikord nagu poisikesed, et miks ma neelasin pisaraid, kui jaht Pirita muulide vahelt välja oli saanud, et miks me seisime iga uue saare silmapiirile ilmusdes kogu meeskonnaga reelingu ääres ja vaatasime seda kui näljased koerad magusat konti. Neid küsimusi on mu käest sadu kordi küsitud, neid küsimusi olen ma enda käest ise tuhandeid kordi küsinud.

Nüüd on Piia Ausman – üks tüdruk, kes, kahtlustan, pole ise mingi kauge sõidu meremees – suutnud kõik need seiklejate ja maadeavastajate ürgsed tungid ja tunded kenasti kirja panna ja nii lastele kui ka tegelikult suurtele arusaadavasse keelde tõlkida.

Kes meist, seiklushimulistest, poleks küll tahtnud teha mõnd tähtsat geograafilist avastust, olla kapten Cook või kapten Kolumbus, misjonär Livingstone või salakuulaja Lawrence või mõni muu kuulsa maadeavastaja. Aga oma pettumuseks oleme varem või hiljem taibanud, et kõik mandrid ja mered on juba maailmakaardile kantud, kõik reeded ja robinsonid on juba randadest, džunglitest ja kõrbetest üles leitud. Kurb ja igav on see tänapäeva maadeavastaja elu! Lohutuseks võib vaid lapata vanu Mercatori või Mellini tehtud maakaarte ja vaadata, kui palju oleks olnud avastada siis, kui me elanuks 16. või veel ka 18. sajandil.

Õnneks pakub Piia Ausman meile lohutuseks ühe lihtsa aga töökindla võtte – värvige oma gloobus valgeks, minge purjekaga mereretkele ning avastage kogu maailm eelarvamuste-

vabalt uuesti. See on raamatu „Kaptenid avastavad maailma” lühidalt kokku võetud moraal ja õpetus.

Nii lähevadki raamatu Suurte Kaptenite Klubi liikmed oma avastusretkele. Kõik need toimekad kaptenid on iseloomuga mehed, hea tahtmise korral võib nende juures märgata ka mõne Tallinna suure jahtkapteni iseloomujooni, aga see pole peamine. Tähtis on see, et selle raamatu tegelased ongi elavad, luust ja lihast meremehed, mitte kangelased, kes vaid pärituules ühe saare teise järele avastavad. Jah, ka meremehed, kuigi enamasti tublid ja vaprud, võivad solvuda, karta tormi ja karisid, põdeda koduigatsust ja merehaigust. Meremehedki võivad tunda end üksikuna. Nii üksikuna, et võtavad selle üksinduse leevendamiseks laeva hamstri ja lähevad lõpuks tülli, et kelle oma see armas loomake ikka tegelikult on. Nagu juhtus Piia Ausmani kaptenite-raamatu tegelaste Goltski ja Braumaniga.

Oma merereisist mäletan, kuidas laeva lennanud rasvatihane, ahtritrepile loivanud hüljes või illuminaatorist sisse pugenud kassipoeg võisid meeskonnas usku-

matut elevust ja kaasaenamist tekitada. Oli, keda hoida, kelle eest hoolitseda.

Iga reis viib rändureid kokku kõiksugu huvitavate tegelastega. See ongi ju üks reisimise olulisimaid eesmärke. Reisile minnaksegi enamasti ikka selleks, et näha kuidas elavad India bajadeerid, Aafrika neegrid, Ameerika indiaanlased, Himaalaja mägilased. Kuigi selle raamatu tegelased nii kaugeisse paikadesse ei satu vaid alustavad avastusretke pisut lähemalt, kohtuvad ka nemad oma merematkal põnevaid tüüpe – üksikust majakavahist kuni Karuni, kes on kuidagi ühele Rohvula nimelisele saarele sattunud. Ja selle Karu ümber hargnevad muide põnevad ja saladuslikud sündmused. Täpselt nii nagu paari aasta eest Ruhnu saarele sattunud karu ümber. Just siis oli raamatu autor ise olnud purjekaga saart külastamas, kust tegelikult raamatu lugu ja mõte alguse said. Esimesed read sellest raamatust oli ta kirja pannud Ruhnu sadamas, jahi pardal. Nii, et põnevust ja seiklusi ei olegi vaja alati just jäämagede tagant otsima minna.

Üllatav on, et minu, kui vana romantiku jaoks lisab raamatule väärtust just

see, et siin ei ole tegemist vanamoodsa romantilise jutu konstruksiooniga, vaid meresõitu saadavad kaasaegsetelegi lugejatele arusaadavad lood padja- ja tekivabrikust, raketivabrikust, ettevõtlikest äri- ja muudest meestest. Eriti tuleb aga autorit kiita elegantsi eest, millega ta teeb merekaugele lugejale selgeks, mis on grootpuri, mis koi, mis võör või kokpit. Ja veelgi tähtsam – mis on kapteni vastutus ja mis on hea meeskond.

Vist kõik arvestatavad lastekirjanikud Astrid Lindgrenist Jüri Parijõeni on kirjutanud ka mõne mereteemalise seiklusloo. Piia Ausman on oma uue raamatuga tasahilju astumas samasse ritta.

Kaptenid avastavad maailma

Piia Ausman illustreerinud Jarõna Ilo kujundanud Jüri Kaarma 248 lk kõva köide

Tore kingitus 1. klassi lapsele

Ann Aruvee
koostaja

Esimene koolipäev on iga lapse jaoks ainulaadne. Suur ootamine saab lõpuks läbi ja värske koolilaps näeb oma esimest õpetajat ning klassikaaslast, kellega aastateks kokku jäädakse, õpitakse ja mängitakse, nalja tehakse ja muretsetakse.

Mõni laps ootab kooli õhinaga ja sätib juba juulikuus pinalit, vihikuid ja pliiatseid uhkelt ritta, teisele on suuremad õed-vennad jõudnud rääkida, et kooliskäimine polegi alati nii lõbus ja vaeva tuleb ikka üsna palju näha. Siiski on esimene koolipäev eriline, ja see tunne jääb kõigile eredalt meelde.

Ka paljud kirjanikud on sellele temale juttu ja luuletusi pühendanud.

Ilo kirjastusel on väikestele koolimisejatele valminud Kadri Ilvese kaunitel piltidega raamat, kuhu on valitud Eesti autorite toredaid juttu ja luuletusi kooliminekust, 1. septembrist ja koolielust.

Raamat pakub äratundmisrõõmu kõigile – lastele, vanematele ja vana-vanematele. Tegelasel hulgest leiab nii lapsi, kes pikisilmi kooli ootavad, püüdnud lugema õpivad ja hinnete

Raamatu piltide autor on Kadri Ilves.

pärast muretsevad, kui ka natuke ulakaid poisse ja tüdrukuid, kes õpetajale kaktuse kingiks viivad või naabritädi peal naisekandmist harjutavad.

Et raamatust saaksid rõõmu tunda lapsed, kel juba lugemine selge, ja ka need, kes alles lugema õpivad, leiab raamatust nii trüki- kui kirjatähtedega juttu ja luuletusi.

Autorid on Ilmar Trull, Leelo Tungal, Contra, Ira Lember, Heljo Mänd, Kristiina Kass, Jaanus Vaiksoo, Tiia Toomet, Kätlin Vainola, Sulev Oll, Manivald Kesamaa, Julius Oro, Reinhold Kamsen, Liina Vagula ja Hilli Rand. Raamatus on tekste, mis juba varem ilmunud, ja päris uusi, just selle raamatu jaoks kirjutatud lugusid.

„Esimene esimene september” on tore kingitus kooliminevale lapsele ning hea töövahend õpetajale.

Esimene esimene september
koostanud
Ann Aruvee
illustreerinud
Kadri Ilves
64 lk
köva köide

ilmunud

Õpime koerte keelt
Sarah Whitehead
tõlkinud
Joosep Vimm
96 lk
pehme köide

Kui oled toonud endale koju neljajalgse sõbra, tekib kindlasti ka küsimus: mida koer öelda tahab, kui ta saba liputab, haugub, niuksub, kõrvu kikitab? Tundub keeruline? Ei sugugi! Kõik koerad räägivad! Peab lihtsalt nende keelt oskama, õppima koeraga rääkima. Kui õpime koerast aru saama, siis suudame talle õpetada head käitumist ja mitmeid põnevaid mängu ja trikkegi.

Rein Aren
Õie Orav
136 lk
pehme köide

Õie Orava portreeraamat Rein Arenist toob lugejani tuntud teatri- ja filminäitleja elu- ja loometee. Raama-

tus on tema mitmekülgse isiku esiletoomiseks kasutatud palju katkendeid kirjades kodustele, kolleegide mälestusi, kommentaare ja fotomaterjali. Omaette väärtuse moodustab loetelu Rein Areni rollidest nii teatris kui ka Tallinnfilmis ja välisfilmides, telelavastustes ning raadiokuuldemängudes.

Friedrich Schiller
Claudia Pilling,
Diana Schilling,
Mirjam Springer
tõlkinud
Maie Keek
sari „Klassikud”
152 lk
pehme köide

Elulooraamat

Friedrich Schillerist (1759–1805), kes vabakutselise kirjanikuna oli eluag sõltuvuses toetustest ja sõpradest ja aristokraatlikest metseenidest. Ikka ja jälle suutis ta heasoovlikelt kirjastajatelt oskuslikult välja kaubelda ettemakseid veel sündimata teoste eest. Ta oli luuletaja ja intellektuaal, filosoof, ajaloolane ja dramaturg, kes kirjutas nii röövlitest kui ka kangelastest, aga samuti avangardistlike esteetilise-filosoofilisi ja ajaloolisi töid. Samas sarjas on tulemas veel Goethe, Bachi ja Wagneri elulooraamatud.

Õuesõpe
Britta Brügge,
Matz Glantz,
Klas Sandell
tõlkinud auto-
rite kollektiiv
264 lk
pehme köide

Sõna õuesõpe tekitab kindlasti palju küsimusi. Aga kõik need saavad raamatust kindlasti vastuse. Inimene on välja kujunenud looduses ja loodusesse tõmbab meid ikka tagasi. Loodus on Suur Õpetaja, kelle poole võib alati pöörduda, et arendada iseenda tunnetuslikku külge, leida tervist ja heaolu, süvendada kooliklassis õpitut, harjutada loodus- ja keskkonnahoiu praktilisi võtteid.

Beatrix Potteri ajatud lood

Liis Nigu

Helen Beatrix Potter, maailma kuuluse Inglise lasteraamatute autor ja illustraator, sündis 28. juulil 1866. aastal Kensingtoni linnas osas Londonis. Kuna tal ei olnud lapsepõlves eriti palju kokkupuuteid teiste lastega, siis pidaski ta kõige õnnelikumaks aega Lake Districtis Põhja-Inglismaal. Kaunis mägin ja järvedeküllane loodus „Inglise Alpides” inspireeris joonistama kõike, mis ümbritsevas looduses silma jäi. Seal sündisidki Beatrix Potteri esimesed väljendusrikkad joonistused loomadest ja lilledest.

Kõik sai alguse postkaartidest 24-aastaselt otsustas Beatrix, et soovib ise raha teenida. Ta saatis mõned enda joonistatud jänesebildid postkaartide kirjastajale. Postkaardid meeldisid rahvale, nende eest maksti hästi ning samal ajal hakkas Potter piltide juurde kirjutama ka väikseid loomalookesi. Nii saigi alguse päris oma raamatute ilmumise mõte.

Esimese raamatu „The Tale of Peter Rabbit” (eesti k „Lugu Peeter Pikk-kõrvast”) väljaandmiseni jõudis Frederick Warne & Co 1902. aastal ning esimesed kaheksa tuhat eksemplari müüdi ära enne, kui need poodi jõudsidki. Tänapäevaks on esimest raamatut müüdnud juba üle 50 miljoni eksemplari.

Oma lühikeste, õpetlike ja vahel pilkavate lugudega jutustab kirjanik lastele ilustamatult, aga seejuures väga humoorikalt looduses valitsevast julmusest, aga ka inimsuhetes kehtivatest armututest seadustest. Paljud lastepõlvkonnad on neid raamatuid lugedes elu keerukuse üle juurelnud.

Raamatud töid aga hästi sisse ja Potter otsustas jäädavalt Londonist järve-

piirkonda kolida. Ta ostis seal Hill Topi farmi, ja kuigi temast sai lambaaretaja ja -kasvataja, jätkas ta ka lasteraamatute kirjutamist ja illustreerimist.

Lisaks raamatutele ka mängud ja tarbeasjad

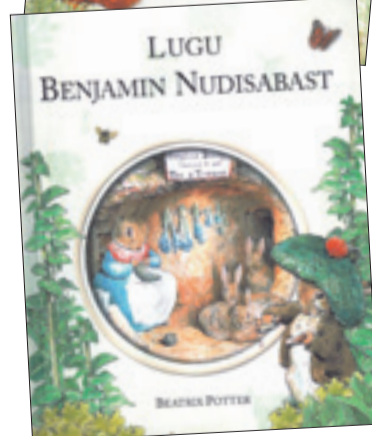
Küllap oli Beatrix Potter ka esimese kirjanik, kes läks raamatute kirjutamisest kaugemale. Nimelt otsustas ta, et kui keegi peaks tema väljamõeldud tegelastel teenima, siis olgu see tema ise. Nii lõi ta oma juttude alusel lastele mängu- ja tarbeasju ning lauamänge. Tänapäeval saavad lapsed mängu mängida Beatrix Potteri koduleheküljel, osta eBay vahendusel Potteri tegelaskujudega lusikaid, klaase ja kausikesi. Samuti osta mahepõllundusel põhinevat toitu, mida kutsutaksegi „Jänes Peetri organiliseks”.

Beatrix Potter suri 22. detsembril 1943. aastal, jättes suurema osa oma valdustest muinsuskaitsele, et see säilitaks tema maade ja ümbruskonna järvede ilu sellisena, nagu tema ise seda oli siiani kaitsnud.

Beatrix Potteri raamatud on end jätkuvalt üle maailma väga hästi müüdnud. Neid tõlgitakse järjest enamatesse keeltesse ja nii saavad paljud lapsed lugeda tema tegelastest ja nautida tema joonistusi. Beatrix Potteri juturaamatute alusel on loodud ballett, film ja joonisfilme.

Eesti keeles ilmusid nüüdsama kolm esimest Beatrix Potteri jutukest Peeter Pikk-kõrvast, Orav Käbikäpast, vanast pruunist öökullist ja Benjamin Nudisabast. Lühikesed jutukesed ei väsita last ega ka ettelugejat.

Kokku on Beatrix Potter kirjutatud joonistanud ja välja andnud 23 jutukest loomadest. Ilo kirjastusel on plaanis ka ülejäänud lood aja jooksul Eesti lasteni tuua.

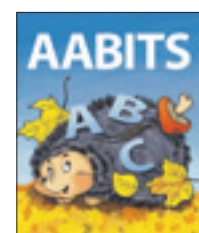
Lugu Peeter Pikk-kõrvast
Lugu Orav Käbikäpast
Lugu Benjamin Nudisabast
Beatrix Potter
tõlkinud Ilmar Trull
igas raamatus 29 lk
köva köide

Siiliaabits ja siiliabi

Mõni aabits on mõeldud koolilastele, juuresolevad aga neile, kes koolis veel ei käi, aga on tegemas oma esimesi lugemiskatsetusi.

„Aabits” on üles ehitatud teemakeskselt. Alustatakse kodust ja raamatu lõpus saame koos lapsega aru juba paljudest põnevatest maailma asjadest. Aabitsa teemad on sobitatud nii aastaringiga looduses kui ka rahvakalendri tähtpäevadega. Koostajad soovivad, et lapse lugemis- ja kirjutamisvalmidus kujuneks võimalikult mänguliselt ja lõbusalt. Ilmekad pildid näitavad, kuidas laps saab ise tähe kuju moodustada. Väike lugeja võib ka ise juttu välja mõelda, neid jutustada või lauluna esitada. Iga tähe juures on pisike luulerida kirjanikelt või mõistujutt vanarahva aidast.

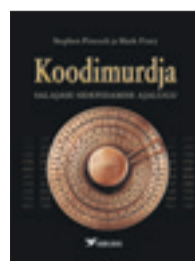
Et kätelegi rõõmu valmistada, on aabitsa autorid koostanud lõbusa viihiku, kuhu laps saab ise oma käega oma esimesed tähed kirjutada ja palju pilte lõbusaks värvida. Töövihik „Siili abi” on kasutamiseks koos Siili „Aabitsaga”. Iga tähe tarvis on kaks kõrvuti asetsevat lehekülge. Töövihiku lõpuosas on valik tähemänge toas ja õues ning juhendmaterjal.

Aabits
Tea Oll, Valdek Alber, Sulev Oll
68 lk
köva köide

Siili abi
Tea Oll,
Valdek Alber
64 lk
pehme köide

ilmunud

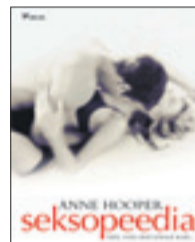
Koodimurdja
Stephen Pincock,
Mark Frary
tõlkinud
Tarmo Lilleoja
176 lk
kõva köide

Saame teada, kuidas Julius Caesar varjas kavalalt tähtsate sõjaliste teadete siu vaenlase eest ja kuidas Briti salateenistuse looja Sir Francis Walsingham suutis salakirjade abil nurjata vandenõu Elizabeth I vastu. Tutvume ka palju keerukamate šifritega, mida loodi ja murti Külma sõja aegu.

Kuidas õpetada ajalugu läbi spordi
Kaarel Antons,
Karolina Antons
104 lk
pehme köide

Sport ei ole ainult higised sportlased, õnnestunud ja ebaõnnestunud tiitlivõistlused, vigastused ja medalid, vaid sport on omamoodi lakmuspaberiks ühiskonnas valitsevatele väärtustele ja arusaamadele. Spordis kajastuvad ka rahvusvahelised suhted ja ühiskondade mõttemaailmad.

Seksopedia
Anny Hooper
tõlkinud
Marta Tüüak
272 lk
kõva köide

Seks võib olla suurim nauding ja õnne allikas meie elus – see võib suurendada meie isiklikku heaolu- ja edendab väärtuslikke intiimsuhteid partneriga. Raamat on usaldusväärne teejuht selles maailmas.

ilmumas

Seitsekümmend suurt reisi läbi aegade
toimetanud
Robin Hanbury-Tenison
tõlkinud
Enno Pais
304 lk
kõva köide

Raamatus kirjeldatud reisidel on kõikvõimalikke ajendeid. Avastamine muudab alati maailma, seepärast on „suurtest“ reisidest sellesse raamatusse valitud just need, mis on oluliselt mõjutanud meie arusaamist oma koduplaneedist.

Seitsekümmend Hiina imet
toimetanud
Jonathan Fenby
tõlkinud
Olavi Teppan
304 lk
kõva köide

Autoriteetne ja kaasahaarav raamat käsitleb põhjalikult Hiina loodusimedes, ajalugu, kunsti, suuri ehitisi ja ka tänapäeval toimuvaid muutusi.

Üks Rooma sümboleid on Colosseum – suurejoonelise amfiteatri varemed, mis oma hiigelaegadel mahutas üle 50 000 pealtvaataja. Illustratsioon raamatust

Jalutuskäik Roomas

Malle Ruumet

Lähme jalutama! Millal kuulsite viimati sellist kutset? Kõlab kirjakeelselt, isegi puiselt. Eestlane „ei jaluta“, vaid „tuulutab väheke“ või siis „hingab värsket õhku“ või lähed jalutades (kui mitte joostes) punktist A punkti B. Aeg pole raiskamiseks! No kui just peab, lähme parem metsa seenele või mere äärde...

Ammune esimene reis Rooma ei unune. Kõigepealt oli lõhn, apelsini, päikesepilve ja kirbe sõe segu, meeletu autode tuututamine. Kapitoolumilt vaade alla õhtuvalgustuses Rooma Foorumile! Lõdvestav oh! tõi pisara silma: kadunud aja lugu, õigemini üks lehekülj oli alandlikult me ees... Läbi-segi mõtted: see siin *ongi* olnud, mõeldav, ja hävinud, muutunud juba ajalookonserviks!

Niisiis, teele mööda Igavest Linna, lemmikmarsruudile, uut kogema ajaloo teedel.

Kes kardab palavat päikest või pikka teed, istub Termini jaama juures linnaekskursiooni bussi ja sõidab kas või terve päeva mööda Roomat. Aga seltsis võiks igaks juhuks ja kinnituseks olla üks abimees.

Priske ja ilus abimees

Mu ees on mõnus väike priske ja ilus klantsraamat, tõeline abimees. Linna põhiplaan esi- ja tagakaane sees. Värvilised lehed erinevate teemade eristamiseks. Lisade rubriigis arhitektuuriterminid ja sõnaseletused. Lõpus täiendav lugemine ja aineregister, mis asjaliku spikrina ergutab valima marsruuti: Rooma kirikute ja pühakutega seotud paigad, väljakud ja purskkaevud, mis hakkasid turistide peibutama 1950. aastate filmidega.

Muuseumi on esimese reisi plaanidesse raske paigutada. Kui, siis ehk

vaid Vatikani Muuseumid, aga termid, villad, kas või linnaosadki on ajaloo ehtne muuseum.

Kui Rooma külastamiseks on aega paar päeva, jõuab jalutada ümber südalinna. Pärast Vatikani Muuseumide, Peetri kiriku ja selle platsi mastaapsuse kogemist suundume Tiberi kaldale, selle ületamiseks valime Inglisilla või Umberto I oma.

Jõgi ise üllatab pisut metsistunud kallaste rahu ja iidsete stressivabalt kasvanud eukalüptidega.

Kõike ei jõua lugeda, imetlegem siis

Ees ootab Navona väljak, seal peatume, sirvime abimeest, jälle oh!, sest kõike ei jõua lugeda, piisab, kui imetleda Nelja Jõe purskkaevu, pool tunnikest kulub kohvijoomiseks (ostame topsikohvi ja istume väljaku äärde tundevirve süstiks: oleme ROOMAS!). Väljak sahiseb nagu merekarp oma staadioniareeni ja elu-meluga ka talvel, kui platsikohvikuid kütavad ja valgustavad gaasilambid.

Jätkame teed Pantheon suunas, teele jääb Püha Louis prantslaste kirik Caravaggio dramaatiliste maalidega. Pantheon kutsus sisse, täiusliku kupli avaust imetledes koged pea kohal taeva avarust: lummatv tõmme taeva poole! Väike mõõtmatu terviklik antiikehitus, jumalate tempel!

Jõuame Corsole, mis üllatab oma kiitsakuse ja kuhjatusega, tõuseme Trevi purskkaevu juurde, esmakulgejale olulisse paika: ilma mündiviskamiseta üle vasaku õla pole lootustki sinna tagasi tulla.

Kui kannatame ära oodata fontääni tulede süttimise, võime seada sammud Piazza di Spagna või Piazza del Popolo kanti, ekselda mõnel ummiktänaval, nimetutes nurkades. Kui jõud ja huvi lõppemas, suundume Piazza Venezia poole, mille taga künkal lõpeb kaasaeg

ja algab iidne kvartal: Kapitoolumi väljak, Rooma Foorum. Vasakul pool väljakut kutsus lootusetut kulgejat Fori Imperiali promenaad, umbes viisteist sajandit ajalugu ja taamal paistab Colosseo.

Palju ergutavat materjali, mida abita raske leida

Siin võime peatuda pikemalt ja sirvida abimeest. Silm peab jäädvustama nii palju ergutavat materjali, et hiljem poleks meeltesse kogunenud taeva tühine müra.

Vaatekauguses ajalooaugus asuvad basiilikad, Septimus Severuse võidukaar, Kuuria, mitmed templid, Via Sacra (meenub triumfimarss „Aidast“), Palatino. Esimene külastuskäik Palazzo Senatorio taha Kapitoolumile võiks toimuda õhtuvalguses, tekib eriline nostalgiline meeleolu.

Kapitoolumi väljak ise on üllatavalt väike, selle suureks muutmise käsk anti geniaalsele Michelangelole, kelle plaan nägi ette asetada platsile heledate kividega tähekujulise väljavenitatud tippudega ringi, mille disain ja kõrgem keskosa muudavad platsi visuaalselt avaramaks.

Allikas, mis kustutab janu

Hea, et selline abimees, kultuuri- ja kunstiraamat on lõpuks eesti keeles olemas. Mitmekeelseid väljaandeid on müügil juba rohkesti, aga kui võtta ammendav pildi- ja juturaamat ligi, võime ise sõita ja üürida Roomas kas või korteri, et olla kohal, see on allikas, mis kustutab janu ega väsit.

Tegelikult võiks soovitada veel paljutki, mida vaadata, kogeda, kus olla ja käia algajana, kus kogenumana. Luggeda võib ajaloolisi romaane, Rooma riigimeeste endi kirjanekuid või mõnusaad vahepalasid abimehest.

Aga seda kõike on nii palju ka kümendal Rooma jalutuskäigul ja valik

raske. Mis võiks meid lohutada? Mida otsime? Kas teadmine teeb inimese õnnelikuks?

Kui informatsioon lööb pea segi ja silmad kirjuks, võtame parem aja maha, astume sisse ükskõik millisesse kirikusse, mis suvelõõsas jahutab, kuid talvel pakub õdusvaikset meeleolu, et tunda *ristoro*-õndsust, rahu ning leebust, enesega leppimist. Madonna vastab murelikule väsinud südamele ja Ruhnu kirikuõpetaja ütleb, et kirikus ei ole inimlaps ükski, ta on seal inglitega.

Ammendav teemavalik

Meie abimehe lugusid võib sirvida virtuaalsel rännakul koduses Eestis veel mõnusamalt, keel on nii ladus, nagu vestaks su sõber ja giid muhedat tarka juttu, mida kuulad heal meelel.

Kriitika tegemine ei ole olnud mul plaanis, tõlketee teemavalik on tavalisele reisimehele ammendav, las ajaloolased leiavad ise üles veel nipikamad paigad ja tegelased.

Lisaksin juurde ainult ühe lause paavstide kohta: Honorius III ajal, kes oli järjekorras 177. paavst (1216-1227), jõudis ristiusk Eestimaa, seda mainitakse Vatikani trükises „I sommi pontefici romani“.

Küsimus viktoriinihuvilistele: kui palju elanikke oli Roomas keiser Augustuse ajal ja umbes sellal, kui taanlased tulid Eestisse?

Rooma Kunst ja arhitektuur
Brigitte Hintzen-Bohlen,
kaasautor
Jürgen Sorges
tõlkinud
Margus Elings
626 lk
kõva köide

Nüansirohkelt viikingitest

Eesti viikingihuvilisi on taas õnnistatud uue ülevaatega viikingiajast. Yorki Arheoloogiaühingu direktori Richard Halli eelmisel aastal inglise keeles ilmavalgust näinud raamat on kindlasti väärtuslik lisa eestikeelsele seni endiselt kõhnukesele viikingiaja raamatukogule. Järgides küll suuresti klassikalisi ülevaateid ja kattes olulisemad teemad, alates viikingite eluolust ning lõpetades rüüstekäikude ja uute maade avastamisega, on „Avastusretk viikingite maailma” siiski täiesti eripärane.

Keskendus arheoloogial

Rohkem kui teised samateemalised raamatud on see keskendunud arheoloogiale ning esitab vaate kogu viikingiajale mõnevõrra teise nurga alt. Traditsiooniliselt ajalooallikatel baseeruvate käsitluste asemel, mida võrreldakse ja illustreeritakse arheoloogia andmetega, on siinses vahel vastupidine ning enamus raamatu andmestikust tulebki arheoloogiast. Seetõttu oleks ka raamat soovitatav pigem „edasijõudnutele”, kel mõningane ajalooline ülevaade, mille saab kenasti juba ilmunud eestikeelsetest raamatutest, olemas on.

Kuid kindlasti ei tähenda see, et Halli raamat poleks sobiv n-õ algajale, kuna põhilised ajaloosündmused moodustavad ikkagi raamatu raamistuse. Viimaste parimaks näiteks võibki pidada ajaloosündmuste tabelit

lk 26-27 ning mis esitab kergesti haaratava ja kokkuvõtliku skeemi, millal, kus ja mis toimus. Raamatu suur pluss on, et üldiste ja raamatust raamatusse korduvate ning vähegi teemaga kursis olevate lugejate jaoks juba tuntud ja tüütute faktide ja seoste kõrval pakutakse nüüd ka täiesti uusi, isegi vaevalt mõne aasta vanuseid tulemusi ja täiesti uusi tõlgendusi. Teadustulemuste nii kiire jõudmine populaarteaduslikku teosesse on aga haruldane ning seab Halli raamatu viikingiaja ülevaadetes kindlasti erilisele positsioonile.

Teistmoodi vaade viikingiajale

Arheoloogiakeskuse kõrval on raamatul ka teine erijoon, mis tuleb eriti hästi välja Eesti väheste tõlkeraamatute kontekstis. Eelmisel aastal eesti keeles ilmunud Århusi arheoloogiaprofessori Else Roesdahli samalaadset ülevaadet „Viikingite maailma” lugedes jäi selge mulje, et tegemist on Taani-keskse vaatega viikingiajale. Halli raamat aga esitab vaate samale perioodile ning samadele sündmustele Briti saartelt. Mõlemat lugedes saab Eesti lugeja, kes on paratamatult sealsete sündmuste puhul „väljastvaataja”, terviklikuma ning nüansirohkema pildi.

Rahvusromantiliste Eesti viikingite ihalejate jaoks on see aga kehvem positsioon, kuna Euroopa teisest otsast ning viikingiaja sündmuste ühest tulipunkti vaadates on Läänemere idakalda

Selline võis Coppergate'i „viikingiaugu” väljakaevamiste põhjal välja näha viikingiaegne York 10. sajandi lõpul.

maad nii tähtsusetud, et ei leia mainimistki. Kuid seda enam on teos väärtuslik allikas Briti saarte ja Iirimaa viikingiaegsest ajaloost, mida seni ilmunud käsitlused nii põhjalikult analüüsinud ei ole. Ning loodetavasti ilmub Roesdahli ja Halli ülevaadetele lisaks peagi teistegi käsitluste eestindusi, ehk seekord Rootsi uurijate sulest, kelle jaoks ka Eistland on oluline teema?

Ja ega olegi ilmselt võimalik ühes raamatus ühesugusel tugeval tasemel esitada „Kogu viikingite ajalugu...”, nagu lubab reklaam raamatu kaanel. Ka Halli raamatul on omad nõrgemad ja tugevamad küljed. On selgelt näha, et autor tunneb end kindlalt „klassikalise” arheoloogia maailmas ning viikingiaegsed matused, asulatevõrk, linnali-

sed keskused ja meretemaatika on esitatud väga heal ja tugeval tasemel.

Seevastu mõningatest, sellise ülevaate teemaasetuse puhul kohustuslikest valdkondadest (näiteks religioon), on üle libisetud kergemini ning see ei ole autorile olnud ilmselt nii oluline. Siiski on ka religiooniteemasse toodud esimest korda sisse uusi käsitlusi, mis erinevad tunduvalt klassikalisest Odini-Thoril-Freyril põhinevast viikingimütoloogias. Huvipakkuvad on raamatu lõpus esitatud vihjed vaatamisväärsustele viikingite lähemalt või kaugemalt seotud maal. Nii et kellel tekkis lugedes huvi, saab raamatu lõpust hea aluse iseseisva viikingiteemalise ekskursiooni organiseerimiseks nii Skandinaavias, Briti saartel, aga ka Kanadas või Türgis.

Positiivset üldmuljet segasid kohati vajakajäämised eestikeelse teksti ettevalmistamisel, mis ennekõike puudutab erikujulisi Islandi tähti. Kuid viimasest märkusest hoolimata on tegemist väärtusliku ja heal tasemel tõlkega kõigi jaoks, kes vähegi viikingiaja vastu huvi tunnevad.

Avastusretk viikingite maailma

Richard Hall tõlkinud
Marek Laane
240 lk
kõva köide

EESTI ENTSÜKLOPEEDIAKIRJASTUS

Mis jääb pärast meid?

Kui 1959. aastal hakati Niiluse jõe ehitama Aswāni hügel-tammi, tulid inimesed kogu maailmast, et päästa veetõusu eest Egiptuse kuulsaid Abu Simbeli ja Philae templeid. UNESCO algatas rahvusvahelise kaitsekampaania. Ligi 50 riiki aitas teha arheoloogilisi uurimistöid ja templeid kõrgemasse kohta ümber paigutada. 1965. aastal tutvustati Valges Majas toimunud konverentsil loodus- ja kultuuriobjektide kaitse kontseptsiooni, mille põhimõtted fikseeriti 1972 UNESCO maailmapärandi konventsioonis. Dokument, millega on liitunud 185 UNESCO liikmesriiki, aitab 145 riigis kaitsta ning konserveerida 878 objekti.

Selle raamatu lood ja pildid toovad lugejani osa neist katsumustest, millega maailma väärtuslikemad paigad silmitsi seisavad. Tutvustatakse 101 maailmapärandi nimistus olevat paika, kaasa arvatud kõik 30 objekti, mis 2007. aasta juuli seisuga olid kandnud eriti ohustatud maailmapärandi nimistusse.

Need paigad on põhiliste ohuallikate alusel jagatud rühmadesse: konfliktid, omavoli, arendustegevus, turism, saastumine, katastroofid, piirangud, kasutuses toimuvad muutused, sissetungijad ja kliimamuutus. Paljud kaitsealused paigad on korraga mitme ohuteguri surve all.

Etiopia Lalibela kaljukirikuid, mis on raiatud otse vulkaanilisse tuffi maapinnast allpool, kahjustab nii seest kui ka väljast vesi. Foto raamatust

Objektid on jagatud kolmeks: eriti ohustatud, ohustatud ja ohualtid. Liigituse aluseks on rahvusvaheliste ekspertide ja looduskaitsjate hiljutised väliuuringud.

Et maailma loodus- ja kultuuripärand kestva jääks, on vaja üldsuse toetust.

Kaduv maailm

Alonzo C. Addison
272 lk
kõva köide

Eesti muusikailma kaardistamisest

Tiina Mattisen

Jaaniks jõudis raamatupoodidesse „Eesti muusika biograafilise leksikoni” II köide, millega sai valmis laiahaardeline, mitu aastat laotud mosaiikpannoo rohkem kui kolmesajast aastast Eesti muusikaloos.

Teise köite avab Soomes tegutseva muusikutepaari Katrin ja Taavi Nachtigalli ning lõpetab Armeenias pärit Ara Yaryani tutvustav artikkel. Nende vahele mahtuvast enam kui 1500 muusikaloojast ja -esitajast, pillimeistri ja õpetajast, muusikateadlasest ja -määndžerist valdav enamik on tegutsenud 20. sajandil. Kaugeim kaja ulatub sellesse köitesse siiski 16. sajandist linnamuusik Peter Pollacki (srn 1667) ja tema poegade tegevuse tutvustamisega. Leksikoni pääsemise 30 eluaasta soovitusliku piiri on murdnud nii mõnigi 21. sajandi muusik, neist noorimana pianist Mihkel Poll (s 1986) ning lauljad Sofia Rubina ja Lenna Kuurmaa (s 1985).

Teises köites on artikleid mõnikümme vähem kui esimeses, ometi on see sadakond lehekülge paksem. Poole lisandunud mahust on tingitud enamiku meie tähtsamate heliloojate paiknemine tähestiku teises pooles. Nimetan näitena mõne T-ga algava autori – Tamberg, Tobias, Tormis, Tubin, Tüür –, kellest kirjutatu on paratamatult ulatuslikum. Mahtu on kasvatatud ka 37 lisaartiklit, mis mitmesu-

gustel põhjustel ei jõudnud oma õigele tähestikulisele kohale, ning 26 lehekülge nimeregistrit. Kuna päris paljude artiklite lõppu on lisatud neid muusikutest lähisugulasi, kes omaette artikliga (veel) esindatud pole, pani ala- ja pesaartiklite rohkus tegijad registri kasuks otsustama. Nii saab tutvustatavaid muusikuid tegelikult kokku umbes 3800. Lisaks on nimeregistrist abi ka nende inimeste leidmisel, kes on tegutsenud mitme nimekuju all.

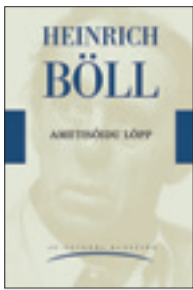
Kirjastuse otsus kaardistada eesti muusikamaastik võimalikult laiahaardeliselt, aja- ja stiiliraame seadmata, eeldas ka palju tegijaid. Täname kõiki muusikainimesi, kes olid valmis kaasa lööma. Nende töö on seni kaanest kaaneni läbi lugenud lisaks toimetajalekuus inimest: kolleegium – Peep Lassmann (esimees), Urve Lippus, Kristel Pappel, Olav Ehala ja Madis Kolk – ning retsensent-toimetaja Priit Kuusk. Nemand on meie kvaliteedigarantii.

Eesti muusika biograafilise leksikoni

II köide N–Y
560 lk
kõva köide

ilmunud

Ametisõidu lõpp

Heinrich Böll
tõlkinud
Mati Sirkel
sari "20. sajandi klassika"
165 lk
kõva köide

Nobeli auhinna laureadi Heinrich Bölli (1917–1985) lühiromaan annab värvika kirjelduse kohtuprotsessist isa ja poeg Gruhli vastu, kes protesti märgiks sõjaväe totruse ja ametivõimude nõõgi vastu panid põlema sõjaväele kuuluva džibi. Gruhlide teguviis leiab vaikumisi laialdast heakskiitu, arvukate koloriitsete tunnistajate ütlused loovad aga mõjusa pildi päris pikast lõigust Saksa ajaloo.

Linnupuur

Marcia Willett
tõlkinud
Faina Laksberg
sari "Varraku ajaviiteromaan"
343 lk
kõva köide

Felix Hamilton oli see, kes hakkas Linnupuuriks kutsuma maja Bristolis, mille elanikud olid ilus ja andekas näitlejanna Angel Blake ja tema tütar Lizzie. Ja see oli Felix, keda nad mõlemad jumaldasid ning kes oli Angelisse sügavalt armunud. Lizzie soovis, et Felix võiks tema isa olla, kuid mehel olid naine ja poeg ning kohustused mujal. Palju aastaid hiljem tutvub Lizzie Felixi poja ja lähedastega, kuid leiab eest probleemidest vaevatud perekonna – ja kummalisel kombel saab just Lizzie aidata neil muredest jagu saada.

Maoli

Nick Hornby
tõlkinud
Kristjan Jaak Kangur
312 lk
kõva köide

Nick Hornby (eesti keeles varem ilmunud „Elu edetabelid“, „Kuidas olla hea“ ja „Pikk tee alla“) raamatute kangelastega kohtume tihti just siis, kui neil tuleb otsustada, kuidas oma eluga edasi minna. Nii juhtub ka tema uues raamatus „Maoli“, kus romaani peategelane – teismeline poiss Sam – saab ühtäkki teada, et saab varsti isaks ning seisab seetõttu silmitsi raskete valikutega.

Minu suur piraadiraamat

Barbara Wernsing-Bottmeyer
tõlkinud
Mari Eerme
42 lk
kõva köide

Kuidas mereröövliks saada? Kas mereröövliks matsid oma varanduse tööpoolest maha? Vastused nendele ja paljudele teistele küsimustele leiab väike lugeja sellest kõikide poiste lemmikraamatust. Raamatuga on kaasas ka must pealuuga piraadilipp ja silmaklapp, mis on hädavajalikud igale mereröövlile.

Maailmamere kättemaks

Krista Kaer

Saksa kirjaniku Frank Schätzingi raamtu „Parv“ (*Der Schwarm*) võib liigitada ökopõneviku žanrissse. Ta ei ole muidugi esimene kirjanik, kes on tulnud välja põneva sündmustikuga hoiatusromaaniga – viimasel ajal kirjutatakse üha sagedamini sellest, kuidas rüüstatud ja lagastatud planeet hakkab inimesele kätte maksma. Frank Schätzingil hakkab kätte maksma meri.

Raamat algab kirjeldusega ühe lihtsa kalamehe hukkumisest Lõuna-Ameerika ranniku lähedal. See on aga kõigest üks paljudest mõistatuslikest sündmustest, mis kõikjal üle maailma aset leiavad. Vaalad ründavad neid vaatama tulnud turiste Kanada rannikul, tulevastes naftapuurimispaikades vahavad enne mõõdukas koguses esinenud organismid, kummalised mürgised merevähid tekitavad Prantsusmaal epideemia.

Ohumärgid kogu maailmas

Mitmete maade teadlased hakkavad neid nähtusi uurima. Nii näiteks pöörduvad naftakompanii Trondheimis elava merebioloogi Sigur Johanson poole, et ta aitaks selgitada merepõhjas toimuvat. Kanadas hakkab ohumärke aimama vaalade käitumist uuriv inuudi päritolu Leon Anawak. Seal kohtub ta ka maa-alise mõistuse märke otsiva Samantha Crowe'iga, kelle tegelaskuju põhineb SETI (*The Search for Extra-terrestrial Intelligence*) direktoril Jill Tarteril. Jill Tarter oli ka Ellie Arroway prototüüp Carl Sagani raamatus „Kontakt“. Kui saab juba ilmseks, et tegu pole lokaal-

Foto: Jesús Jaime Mota / AGE / Scanpix

sete nähtustega, asuvad teadlased oma tööd koordineerima. Nad pole oma tööga aga veel kuigi kaugele jõudnud, kui Euroopat tabab tsunami, hävitades suurema osa Põhja-Euroopa rannikust. Kõik märgid näitavad, et hullem on veel tulekul.

Lõpuks võtab USA asja uurimise enda kätte, kogub kokku rea asjatund-

jaid ning allutab nende uurimise sõjaväelisele juhtkonnale. Teaduse ja sõjaväe huvide ühildamine pole tingimata kõige parem mõte ning konfliktid ei jää tulemata. Vastasseis muutub eriti teravaks, kui selgub, et meresügavusi valitseb erakordselt vana, ohtlik ja mõistusega olendite liik. See liik tegutseb ainuraksete organismidena, mis

tegutsevad gruppides või parvedes. Ja on üsna loomulik, et kui teadlased soovivad selle organismiga kontakti leida, siis sõjaväelased ihkavad seda hävitada.

Põnev ja hoiatav sündmustik

Kui „Parv“ Saksamaal avaldati, püsis see mitu kuud raamatümüügi edetabelis. Küllap seisneb edu põhjus ka selles, et raamatus ei pakuta lugejale üksnes põnevat sündmustikku, vaid jagatakse ka merebioloogia, geoloogia ja geofüüsika alast informatsiooni. See on põimitud sündmustikku ning nõnda õnnestubki tähelepanelikul lugejal saada üllatavalt palju teada maailmamere praegusest olukorrast, hoovustest, vaalade käitumisest ja üldse sellest, mis-moodi toimib planeet Maa.

Tuleb tunnistada, et hoolimata võib-olla pisut liigest pikkusest on raamatus kirjeldatu mõjuv. Seda oleks palju uskuda ja loota, et „Parve“ lugemine inimeste suhtumist loodusesse muudaks, aga teise pilguga paneb see merd silmitsema küll. Koos viimasel ajal ilmunud raamatutega kliimamuutustest ja inimtegevuse ohtlikkusest tuletab see meelde, et inimene pole Maal üksik ning uuristab nagu tilkuv vesi inimese kivistunud kõrkuse auke.

Parv

1. osa
Frank Schätzing
tõlkinud
Merle Engelkes
492 lk
kõva köide

Kui kõik läheb teisiti

Triinu Tamm

Andrei Makine (s 1957) on ebatavaline prantsuse kirjanik nii mõneski mõttes. Nagu laseb aimata tema võõrapärane nimi, pole tegemist sünnipärase prantslasega. Makine on pärit Venemaalt, sündinud Krasnojarskis, õppinud filosoofiat ja kirjandust Moskvas ning töötanud Novgorodi ülikoolis kirjandusõppejõuna. 1987. aastal palus ta Prantsusmaalt poliitilist varjupaika ja hakkas prantsuse keeles kirjutama. Ometi leidub nii tema romaanide stiilis kui ka aineses endiselt midagi võõrapärast, mis paneb prantsuse kirjanduskriitikuid ikka ja jälle arutlema selle üle, kas tegemist on prantsuse kirjaniku või frankofoonne vene kirjanikuga. Paradoksaalselt peetakse teda prantsuse kirjanikuks hoopis Venemaal, kus on ilmunud mitmete tema raamatute tõlked. Makine ise selle küsimusega oma pead ei vaeva, tema arvates on keel üksnes tööriist poeesia teenistuses ja autoril on täielik vabadus valida talle sobivam väljendusvahend.

Üleöö tuntud kirjanikuks

Kahtlemata ei osanud Makine aimata, et vaid seitse aastat lahutab tema põgenemist Prantsusmaale ja ööbimisi Père Lachaise'i kalmistu hauakambri-

Andrei Makine. Foto: Dan Porges / ArenaPAL / Scanpix

tes prantsuse mainekaimast Goncourt'i kirjanduspreemiast. Alguses ei olnud tal tõepoolest midagi peale veendumuse, et ta tahab kirjutada ja et tal on midagi oma lugudega öelda. Õnneks ei suutnud seda usku kõigutada ka tösi, et ükski kirjastus tema käsikirja avaldada ei tahtnud.

Lõpuks võttis ta appi kavaluse, väites, et tegemist on noore, kuid lootustandva vene kirjaniku romaani tõlkega. Nii ilmus lõpuks 1990. aastal „Nõukogude Liidu kangelase tütar“ (*La fille d'un héros de l'Union soviétique*). See ei pärvinud vähimatki tähelepanu. Nii pidi kaks aastat hiljem tõlke pähe ilmuma ka tema teine romaan.

Alles Makine'i neljas raamat „Prantsuse testament“ jäi kriitikutele silma, sattu kirjanduspreemia pretendentide nimekirjadesse ja pälvis 1995. aastal täiesti tavatult korraga kaks prantsuse tähtsamat kirjandusauhinda, Goncourt'i ja Médicis'i preemia ning lisaks veel lütseumiõpilaste Goncourt'i. See tegi Makine'ist üleöö tuntud ja loetud kirjaniku.

Elu võõra nime all

Romaani „Ühe elu muusika“ (*La musique d'une vie*, 2001), mis pälvis kirjandusajakirja Lire aastapreemia, peategelane on inimene, kes on justkui ilma jäänud oma tõelisest elust ja saatusest.

Aleksei Bergil olid kõik eeldused saada tunnustatud pianistiks, tubliks nõukogude kodanikuks, ontlikuks pereisaks. Arvestades aega, olusid ja oma perekondlikku tausta (dissidentidest vanemad), oleks ta „normaalse“ elu elamiseks pidanud ilmselt tegema terve rea kompromisse. Teatud kokkusattumuste tahtel pöördub aga kõik pea peale.

Aleksei Bergi elu läheb hoopis teisti, kui see kõigi eelduste kohaselt pidanuks minema. Näiliselt on ta aastaid sunnitud elama vales, võõra nime all ning justkui võõrast elu. Kas on see elu aga tegelikult vähem kooskõlas tema tõelise mina ja tema loomusega? Kas on see vähem tõeline, on see võlts? Tegelas asetamine sellisesse tavatusse olukorda võimaldas autoril küsida inimese tegeliku mina järele, vaadelda, mis juhtub, kui sotsiaalsed etiketid kõrvale langevad, kui inimene on „alasti hing taeva-laotuse all“.

Ühe elu muusika

Andrei Makine
tõlkinud
Triinu Tamm
sari
„Moodne aeg“
88 lk
kõva köide

ilmunud

Maailmasõda

XX sajandi konflikt ja Lääne allakäik
Niall Ferguson
tõlkinud Marek Laane
köva köide
759 lk

20. sajand oli kahtlemata inimkonna ajaloo üks verisemaid ja vägivaldsemaid. Sajandile tooni andnud kahes maailmasõjas tapeti märksa suurem osa maailma elanikest kui mis tahes varasemas geopoliitilistelt mastaapideelt võrreldavas võitluses. Lisaks sellele hukkus massiliselt inimesi enam kui kümnes mitmesuguses konfliktis. Mis muutis 20. sajandi ja eriti selle esimese poole nii veriseks?

Otsides vastust sellele küsimusele tuleb Niall Fergusoni sõnul silmas pida eelkõige kolme peamist märksõna: etniline konflikt, majanduslik muutlikkus ja impeeriumide allakäik. Etnilised rahutused puhkevad ennekõike suurte majanduslike muutuste ajal ning kui see peaks leidma aset impeeriumidele pöördelisel aegadel, ongi ulatuslikud vägivaldsed konfliktid kerged tekkima.

Relvad

Relvade ja turviste ajalugu piltides
Jaak Mäll
köva köide
360 lk

Alates assüürlaste odadest kuni Kalašnikovi automaadini on relvad ja need kandnud sõdalased suunanud ajaloo käiku, loonud impeeriume ja vallandanud revolutsioone kas siis sõjakirve, vibu või vintpüssiga.

See rikkalikult illustreeritud mahukas teatmeteos kajastab relvade ajalugu nelja tuhande aasta jooksul – ürgajast kuni tänapäevani. Raamat kirjeldab relvade ja turviste tehnilist arengut, nende kasutamist sõjas, jahil ja ka kritegevuses, andes ülevaatliku pildi inimkonna võitlusvahenditest.

Gorki park

Martin Cruz Smith
tõlkinud Tiina Viil
köva köide
436 lk

„Gorki park” on eesti lugeja esmakordne kohtumine

vanemuurija Arkadi Renkoga ning raamatu tegevus toimub Brežnevi-aegses Moskvas. Renko töötab Moskva miilitsas mõrvajuhtumite uurijana. Tema karjäär ei ole tõrgeteta kulgenud – võib-olla on põhjus ka see, et ta pole just eriti agar parteilane.

Lisaks on ta õnnetus abielus ning üsnagi küüniline. Romaan algab kolme lumme mattunud laiba leidmisega ning Renkol tuleb lahendada mitu küsimust. Miks olid Moskvas leitud kolm surnukeha nii kohutavalt moonutatud? Ja miks olid nad Gorki pargis lume alla maetud? Ja kust pärineb relv, millega ohvrid tapeti?

Vasakpoolne pilt: Ema silmarõõm: 1893. aastal õppis Soso Džugašvili, oivik ja suurepärase koorilaulja, preestriametit Tiflisi vaimulikus seminaris, mis meenutas preestrite juhivat Victoria-aegset Inglise erakooli. Parempoolne pilt: Politsei valulaps: Stalin oli edukas allmaailmas, tagaetavana, vanglas ja vanglast väljas, jahtides nuhke oma parteis ja korduvalt põgeneses asumisel Siberist. Politseifoto Stalinist Bakuus 1908. aastal.

Fotod raamatust.

Diktaatori noorpõlveportree

Maarja Kaaristo

Stalini, Hitleri kõrval üks 20. sajandi kurikuulsamaid diktaatoreid, oli ühe maailma ajaloo kõige hävitavama režiimi eesotsas, mõrvas miljoneid inimesi ja pidas ajaloo ohvriterohkeimat sõda. Ent kuidas see ikkagi juhtus, et temast sai üks 20. sajandit kõige enam mõjutanud isik?

Kaua oli levinud arusaam, otsekui olnuks Stalin üpris keskpärane parteipoliitik paljude omasuguste pikas reas. Lev Trotski nimetas teda „kolkalikuks keskpärasuseks” ning ajaloolane Robert Slusser „meheks, kes magas revolutsiooni maha” – nõnda kõlab ka tema Stalinist kõneleva raamatu alapealkiri. Kuid „Noore Stalin” autor, ajaloolane Simon Sebag Montefiore küsib õigustatult: „Aga kui see oleks tõsi, siis kuidas haaras see „keskpärasus” võimu, ka valdas üle andekad poliitikud nagu Lenin, Buhharin ja koguni Trotski, juhtis industrialiseerimist – metsikut sõda talupoegade vastu – ja tontlikku Suurt terrorit?”

Montefiore näitab selles Stalini noorpõlve põhjalikult käsitlevas biograafias, mis on suurepärase eellugu tema 2004. aastal ilmunud Stalini valitsemisaastatele keskenduvale teosele „Stalin. Punase tsaari õukond” (eesti k 2005), et Stalin pole kunagi olnudki hall kuju, kelleks teda pidasid poliitilised vastased ning Trotski ja teiste eeskujul ka paljud lääne ajaloolased, vaid oli juba lapsepõlvest peale erakordne isiksus.

Kooripoisist tänavakleija

Kui NLKP peasekretär Jossif Stalin keelas ära Mihhail Bulgakovi näidendi „Batumi”, ütles ta (üpris silmakirjalikult): „Kõik noored on ühesugused. Milleks siis kirjutada näidendit noorest Stalinist?” Tegelikult aga on ainst ja põhjust selleks küllalt. Montefiore kirjutab lahti, kuidas ikkagi sai kingsepa pojast ja vaimuliku seminari õpilasest Jossif Džugašvilist „punane tsaar” Jos-

sif Stalin, kelle suvast sõltus hiigelsuure liitriigi ja selle miljonite elanike elu ja saatus.

Jossif Vissarionovitš Džugasvili, ehk Soso, nagu teda hüüti, sündis Gori väikelinnas Gruusias Vissarioni ehk Beso ja tema naise Jekaterina ehk Keke pojana 6. detsembril 1878. Beso oli vägivaldne joodikust kingsepp, kes peksis tihti oma poega ja naist. Kui isa viis Soso hiljem väevõimuga kingsepa õpipoisiks, aitasid preestrid Kekel poisi tagasi tuua. Võib vaid kujutleda, mis pöörde võinuks võtta ajalugu, kui Beso tahtmine oleks peale jäänud ning Stalinist olekski saanud Gori linna kingsepp.

Niisiis sai poisist 1888. aastal kohaliku kirikukooli õpilane, sealjuures üks silmapaistvamaid. Kui Soso „soolo ajaks koorirüüts kantslisse ilmus ja oma imelise aldiga laulis, siis tegi see kõigi meele heaks”. Oivikust poisist ei puudunud kunagi missalt, oli kooli parim psalmilugeja, joonistas hästi, tundis huvi näitlemise vastu ja kirjutas sõpradele kirjade asemel luuletusi.

Samal ajal aga osales ta tänavakakluses ja rusikavõitlustes, kuigi kirikukooli õpilastele oli see rangelt keelatud. Linna erinevad poistejõugud pidasid omavahel lahinguid, millest Sosogi kunagi eemale ei jäänud.

Kuidas saadakse diktaatoriks?

Pärast Gori kirikukooli lõpetamist astus Jossif Džugašvili Tiflisi vaimulikkuse seminari. Selles koolis olid poistel jutluste ajal laul lahti Piibel, põlvedel aga Marxi teosed. „Ükski ilmalik kool,” kirjutas Stalini sõber Philip Mahharadze, „ei sünnitanud nii palju ateiste kui Tiflisi vaimulik seminar.” Kui Soso seminarist mõne aasta pärast välja heideti, sai temast elukutseline revolutsionäär.

Ta sukeldus innukalt revolutsioonilise poliitika allilma, mida iseloomustasid intriigid, ideoloogiline väiklus, erimeelsused, võimumängud, revolutsionääride omavahelised armulood, pidevad probleemid politseiga ja organi-

satsiooniline kaos. 1902. aastal saadeti ta esimest korda Siberisse, kokku viibis ta asumisel seitse korda.

Stalin oli tulihingeline Lenini toetaja ning 1905. aastal õnnestus tal „partei mägikotkaga”, nagu ta Leninit kutsus, viimaks Soomes ka isiklikult kohtuda. Lenini mõjul loobus Stalin laiema kandepinnaga revolutsiooni ideest ning hakkas pooldama põhimõtet, mille kohaselt tuleb bolševikel haarata võim ning valitseda tööliste nimel, „proletariaadi diktatuurina”.

Montefiore kinnitab kõhklemata, et hilisem stalinism polnud leninismi moonutus vaid selle täiesti loogiline edasiarendus.

Ajalugu kui romaan

„Liigagi tihti jäetakse tähelepanuta, et ajalugu võib võtta kui narratiivi, kui hõlmamatu ja aina edasi areneva sündmustikuga romaani,” on öelnud Ameerika ajaloolane Robert Cowley. Briti praegusa aja üht tuntumaid ajaloolast Simon Sebag Montefiore (s 1965) ei saaliigi kuivalt või igavalt kirjutamises kindlasti süüdistada. „Noor Stalin” on tõsiseltvõetav ajalooline uurimus, mis tugineb autoriteetsetele monograafiatele, mitmete arhiivide allikatele (paljud neist varem kasutamata), mälestustele ja intervjuudele. Samal ajal aga ei pelga Montefiore oma võrratut jutuvestmisoskust täiel määral rakendada ning nõnda ongi selle raamatu näol tegu ka otsekui põneva romaaniga, mille tegelaste motiivid, käekäik ja saatus lugeja juba esimestest lehekülgedest peale kaasa haaravad.

Noor Stalin

Simon Sebag Montefiore
tõlkinud Aldo Randmaa
488 lk
köva köide

ilmunud

Laulev revolutsioon

Harri Rinne
tõlkinud Sander Liivak
344 lk
köva köide

Harri Rinne on laulva revolutsiooni – veretu vabadusvõitluse – loo kirja pannud muusikute seisukohalt, sest just muusikal on olnud ainulaadne roll eestlaste uue vabaduse teel. Autor on teinud ära märkimisväärse töö, pannes kirja Eesti tuntumate muusikute jutustused uue põlvkonna lavaletõusust, et nõuda nõukogude okupatsiooni lõpetamist. Ohtralt fotodega illustreeritud raamatus räägivadki Ivo Linna, Tõnis Mägi, Villu Tamme ja paljud teised Eesti muusikud, kuidas sündis laulva revolutsiooni soundtrack.

Ivan Orava mälestused

Minevik kui helesinised mäed
Andrus Kivirähk
256 lk
köva köide

Vabariigi Valvuri Ivan Orava nimi on tuntud igale eestlasele. Käesolev mälestuste täiendatud trükk ilmub Orava 100. juubeli puhul. Nagu ikka, sekkub Orav karmilt ja selgesõnaliselt kõikjal, kus viga näeb laita.

Ivan Orava mälestused

Minevik kui helesinised mäed
Andrus Kivirähk
audioraamat
5 CD-plaati
loeb Andrus Vaarik

Läti reisi juht

Stephen Baister ja Chris Patrick
tõlkinud Leena Suits
333 lk

pehme köide

Läti on järvede ja kuldsete liivarandade maa, kus põlismetsad vahelduvad legendikega ja rahvusparkid on koduks haruldastele linnuliikidele. Pealinn Riia pakub palju huvitavat nii kultuuri- kui ka ostuhuvilisele külastajale.

Leedu reisi juht

Gordon McLachlan
tõlkinud Piret Usin ja Tanel Rõigas
336 lk
pehme köide

Leedu looduse ilu ja inimeste külalislahkus tagavad teile unustamatu reisi. Värvifotodega illustreeritud Bratti reisi juht annab põhjaliku ülevaate kõigest, mida Leedus teha ja vaadata.

Iseõppimise ja õpetamise raamat

Katrin Aedma

KA Konsultatsioonid
suhtluskoolitaja ja konsultant

Pennsylvania ülikooli psühholoogiaprofessorit Martin E. P. Seligmani peetakse üheks positiivse psühholoogia suuna rajajaks. Ta kutsub üles kujundama teadust, mis püüab lahti mõtestada positiivseid tundeid, et rajada meelekindlust ja tublidust ning aidata leida tugipunkte n-ö väärt eluks. Seligmani teos räägib positiivsest psühholoogiast ja aitab paremini tundma õppida nii ennast kui ka teisi – positiivseid emotsioone teadlikult juhtides.

Tunneta oma tugevaid külgi ja arenda neid

Viimaste aastate vaimsuse kasvuga suunatakse koolituspõllul inimesi aina enam iseendasse vaatama, et leida abi enese seest – keskendudes oma tugevustele ja kõrvale jättes nõrkused. Ka Seligman väidab, et eheda õnne tagab oma põhiliste tugevate külgede tunnetamine ja nende edasiarendus.

Kui inimese heaolu tuleneb tema võimete ja vüruste igapäevasest rakendamisest, siis on see ehtne.

Silmaringi laiendav lugemisvara igapäevale

„Ehe õnn” aitab üle minna traditsiooniliselt psühholoogialt – puudujääkide avastamiselt, häirete leevendamisel ja

negatiivse kõrvaldamiselt – pigem elu helgema poole võimendamisele. Teos aitab meelde tuletada rõõmuallikate olemasolu iseendas ja seda igapäevale, kes vajab oma elu sügavamat teadvustamist.

Koolitaja saab sellest raamatust kinnitust meeldiva õppekeskkonna loomise vajalikkuse kohta ning igapäevatoeks huvitavat statistikat, teste ja tööriistu (mudeleid). Psühholoogidel on võimalik selles teoses heita muu hulgas ka kiirpilk valdkonna arengusse, sest autor peatub psühholoogia ajaloo lõikes nii olulisemal väidatel kui ka nende käekäigul. Ja muidugi on raamat suurepärase inspiratsioonilise lapsevanemate, kes võiksid sellest raamatust ammutada rohkesti ideid iseenda ja oma laste tunnete-mõtete suunamiseks.

Rõõmsa eluhoiaku kujundamine aitab vältida vaimuhaigusi

Seligman ütleb, et parim viis emotsionaalselt tugevaid ja kohanemisvõimelisi lapsi kasvatada on mitte otsida nende vigu, vaid näidata teed positiivsele motivatsioonile – arendada neis sõbralikkust ja austust elu vastu, suunata nad tegema endale sobivaid valikuid ning aidata neil endas leida selliseid tundmusi nagu rahulolu, õnnetunne ja lootus. Ebaõnne ja psüühikahäirete parimad tõkked on meelekindlus ja vürused. Sedalaadi võimete kasvatamine

tõkestab ahistusi, vähendades tugevasti vaimuhaigustesse haigestumise riski hilisemas eas.

Nii kehakaal kui ka õnne hulk on elus ette määratud

Seligman toob välja teaduse väite, et umbes 50% inimese omadustest on kaasasündinud ja mõned neist – näiteks seksuaalne orientatsioon ja kehakaal – ei ole muudetavad, samas kui nt pessimism ja kartlikkus on vägagi muudetavad.

Seligman toob näiteks nunnadega tehtud uuringu, millest selgub, et inimeste pikaajalise ja tervisekuse võtmeks on positiivsete emotsioonide määra. Sealjuures ta täpsustab, et õnnetunne juhtub pigem headuse kui lõbu kogemisest. Seega – olles teinud teisele head, tunneme end palju õnnelikumalt kui pärast osalemist mõnusal peol. Raamatus leiduvate küsimustike abil saame mõõta enda ja pereliikmete õnnelikkuse ja optimismi taset. Autor annab vihjeid, kuidas oma õnnetunnet keskendudes arendada.

Ehe õnn

Martin E. P. Seligman
tõlkinud
Henn Käämbre
320 lk
pehme köide

Sinine tõde

Elu ja surma ning armastuse ja seksi vaimne teejuht
David Deida
tõlkinud Janika Kuusik
176 lk
pehme köide
Selles raamatus toob rahvusvaheliselt tunnustatud õpetaja David Deida (eesti k. ka „Tõelise mehe tee”, Pilgrim, 2007) meieni mõttevaramu, mis aitab väljendada oma tõelist sü-

dant, täis sihikindlust, kirge ja kustumatut armastust. Laama Surya Das, kes on üks lääne juhtivaid budistlike meditatsiooniõpetajaid ja õpetlasi, ütleb „Sinise tõe” eessõnas David Deida ja tema teose kohta: „Deida pole küll budist ega kuulu ühegi varasema vaimse traditsiooni esindajate hulka, kuid tema värske, originaalne õpetus toob esile iga hetke välise kuju taga peituva olemuse. Ta kehastab niisugust tegelikkuse olemust, mis tungivat vahetut mõistmist, mille kannul tähtsavad pärimused. Tema õpetused on suunatud igasuguste sinu südant katta võivate rüüde eemaldamisele, eelkõige aga tõrjub ta just neid, mis on kootud seksuaalse segaduse lõngast. Oleme see, mida otsime. Kõik on peidus seespool. Selline on alasti tõde, elu kõigutamatut tõsiasia. „Sinine tõde” räägib alasti teadvusest: mitte sellesse uskumiseks, vaid järele proovimiseks.”

Kaitseingel

Nicholas Sparks
tõlkinud Ly Lünekind
608 lk
kõva köide
„Kaitseinglis” uurib tunnustatud lemmelugude autor inimese südame tumedamat poolt plahvatuslikult ja emotsionaalses loos reetmisest ning kinnisideest. Seegi lugu pakub kõike, mida lugejad suurepäraselt Nicholas Sparksilt ootavad. Kuid sellesse romaani on autor lisanud uue erutava pingeliini.

Õöd Rodanthe'is

Nicholas Sparks
tõlkinud Kai Kits
224 lk
kõva köide
Liigutav lugu lootusest ja rõõmust, ohverdusest ja andestusest. See on leebe meeldetuletus, et armastus võib meid tabada igas eas, igal ajal ja sageli just siis, kui seda kõige vähem ootame.

ATLEX

www.atlex.ee

Kurjast võimust vaevatud

Juri Borev
tõlkinud Toomas Kall
kujundanud Kairi Kullasepp
344 lk
kõva köide

Teose originaalpealkiri „VLASTI-MORDASTI” on teravmeelne, kuid tõlkimatu sõnamäng. Vene keeles on ammust aega olnud käibel sõnaühend „strasti-mordasti”, mis tähendab kohutavat kirge millegi vastu. Autori moodustatud sama tüüpi sõnaühend „vlasti-mordasti” annab mõista, et tema raamatu aine on oma vägevusest joobunud võimukandjad. Teos avanebki mitmesuguste naljakate ja traagiliste lugude, anekdootide ning anekdootlike sündmuste kaudu. Kogu see kirev materjal on esitatud ironilises võtmes ning kronoloogilises järjestuses vastavalt Venemaa, Nõukogude Liidu ja nõukogudejärgsele ajaloo. Raamat algab Nikolai II ja tema lähikondsetega. On lõigud Kerenskist, Leninist, Stalinist, Malenkovist, Hruštšovist, Brežnevist, Andropovist, Gorbatšovist, Jeltsinist ning tema kaaskondlastest. Raamat lõpeb Putiniga ning teravmeelsete mõtisklustega Venemaa poliitilise tuleviku üle.

Talurahvakeelest riigikeeleks

Raimo Raag
250 lk
kõva köide

Kõige olulisem etapp keele arengus on ühtse, üldrahvalikult kasutatava keelekuju saavutamine ja selle arendamine ametlikuks keeleks. Sellel arenguteel on mitu vaheetappi. Kõigepealt tuleb hõimukeelele anda kirjalik kuju, luua kirjakeel. Kirjakeelele peab kindlaks määrama reeglid, et tekiks murdeülene normkeel. Normkeel võib omakorda töusta riigi ametlikuks keeleks, mida ei kasutata ainult hariduse, teaduse ja kultuuri keelena, vaid ka riigi halduses ja muudes poliitiliselt esinduslikes seostes. Riigikeele staatuse sai eesti keel 90 aastat tagasi – 1918. aastal.

Raamat kirjeldab huvipakkvalt, kergesti jälgitavalt ja üksikasjalikult, kuidas eesti keelt sihipäraselt arendati riigikeeleks ja milline on olnud eesti riigikeele käekäik. Vaatluse all on ajajärk 13. sajandist tänapäevani, kuid käsitus keskendub 19. ja 20. sajandile. Raamat on algselt kirjutatud Rootsi üliõpilastele õpikuks. Autor on selle Eesti lugeja tarvis ümber töötanud. Ilmub septembris 2008.

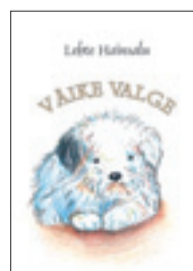

Mineviku tulevik

Lehte Hainsalu
illustreerinud Avo Paistik
64 lk
liimköide

Lood saadavad meid kõikjal ja kannavad tähendusi, mõned rohkem, mõned vähem. On lugusid, mis on meiega vaid viivu, põlvkonna või paar. Leidub aga ka neid, mis saadavad, suunavad, panevad mõtlema või mõistma paljusid inimesi koguni aastasadade jooksul. Piiblilood kuuluvad vaieldamatult viimaste sekka. Juba paar tuhat aastat on need olnud kaugel enam kui vaid ühele rahvale mõtiskluseks.

Tuntud luuletaja, prosaisti ning lastekirjaniku Lehte Hainsalu 70. juubeli puhul ilmuv luuleraamat „Mineviku tulevik” esitab uudse rütmiga valikut ajatutest lugudest, Vanast Testamendist. Kuigi tundub, et kõik käsitlemist leidvad Vana Testamendi teemad on teada-tuntud, pole see siiski nii. Luuleraamatu ajendiks sai autori kohtumine lugejatega, kus luuletaja sai veel kord kinnitust, et inimesed üha kaugenevad kristliku maailma pühakirjast, mis ometi on meie kultuuri alus. Raamat pakub lugejatele võimalust jagada autori elutunnetust ning meisterlikku sõnaseadmisoskust. Et Lehte Hainsalu raamatutel on alati hariv lisafunktsioon, pakub ka uus luuleraamat võimalust avardada oma maailmapilti. Tausta ja ajaloo selgitamiseks on raamatule järeleõnna kirjutatud hingehoidja Naatan Haamer. Ilmub septembris 2008.

Väike valge

Lehte Hainsalu
64 lk
kõva köide

Hinnatud kirjaniku Lehte Hainsalu järjekorras kolmekümne teine lasteraamat „Väike valge” on pühendatud autori ühe-teistkümnendale lapselapsele.

Raamatu peategelane, väike Tambat, veedab poolteist päeva mamma ja papa juures ning puutub kokku uute mõistetega: elu, surm, mälestused. Kuulates mamma-papa meenutusi oma ema väikesest valgest koerast Skipist, hakkab Tambat huvi tundma surmaga seonduva vastu. Lehte Hainsalu uus lasteraamat mõtestab küsimust, mida iga laps kord pärib: mis ja miks on surm. Valusast teemast hoolimata iseloomustab raamatut headus ning elu ilu märkamine. Ühtlasi innustab raamat kaasa mõtlema ja arutama. Ilmub septembris 2008.